

## NOTA, BETREFFENDE DEN TOESTAND VAN 'S RIJKS FINANCIËN.

Behoorende bij de ontwerpen van wet tot vaststelling van de  
Rijksbegrooting voor het dienstjaar 1939.

Ter begeleiding van de stukken, betreffende de ontwerp-Rijksbegrooting, heeft de ondergeteekende de eer de gebruikelijke Nota, betreffende den toestand van 's Rijks financiën, over te leggen met de daarbij behorende bijlagen.

Deze Nota behelst de opmerkingen en beschouwingen, tot welke 's Rijks financieele toestand den ondergeteekende, in verband met de ramingen voor het dienstjaar 1939, aanleiding geeft.

Vooraf moge de aandacht gevraagd worden voor de cijfers van de dienstjaren 1935, 1936, 1937 en het loopende jaar 1938, voor zoover deze bekend zijn.

De definitieve cijfers, opgenomen in de Rijksrekening voor het

### DIENSTJAAR 1935

zijn als volgt:

#### Titel A. Gewone dienst.

|                      |                              |
|----------------------|------------------------------|
| Uitgaven .....       | f 687 279 579,08             |
| Middelen .....       | 614 371 997 07 <sup>5</sup>  |
|                      | <hr/>                        |
| Nadeelig saldo ..... | f 72 907 582,00 <sup>5</sup> |
|                      | <hr/>                        |

#### Titel B. Kapitaaldienst.

|                      |                               |
|----------------------|-------------------------------|
| Uitgaven .....       | f 124 860 867,97 <sup>5</sup> |
| Middelen .....       | 55 468 209,99                 |
|                      | <hr/>                         |
| Nadeelig saldo ..... | f 69 392 657,98 <sup>5</sup>  |
|                      | <hr/>                         |

De cijfers, opgenomen in de ingevolge artikel 86, 2de lid, der Comptabiliteitswet (*Staatsblad* 1927, n°. 259) samengestelde en door de Algemeene Rekenkamer goedgekeurde algemeene rekening van het

### DIENSTJAAR 1936

zijn als volgt:

#### Titel A. Gewone dienst.

|                      |                              |
|----------------------|------------------------------|
| Uitgaven .....       | f 656 043 345,05             |
| Middelen .....       | 618 443 324,91 <sup>5</sup>  |
| Nadeelig saldo ..... | f 37 600 020,13 <sup>5</sup> |

#### Titel B. Kapitaaldienst.

|                      |                              |
|----------------------|------------------------------|
| Uitgaven .....       | f 112 920 952,64             |
| Middelen .....       | 88 939 714,21 <sup>5</sup>   |
| Nadeelig saldo ..... | f 23 981 238,42 <sup>5</sup> |

In de vorige Nota werden de *gewone* uitgaven op f 654 784 650,22, de *gewone* middelen op f 618 081 728,— geraamd.

De uitgaven blijken derhalve thans f 1 258 694,83 hooger, de ontvangsten f 861 596,91<sup>5</sup> hooger te zijn.

Het nadeelig saldo op den *Kapitaaldienst* werd in de vorige Nota gesteld op f 32 477 496,83<sup>5</sup>. Thans blijkt dit te zijn f 23 981 238,42<sup>5</sup>, derhalve f 8 496 258,41 lager en wel tengevolge van lagere uitgaven tot een bedrag van f 7 281 831,19<sup>5</sup> en hogere middelen ad f 1 214 427,21<sup>5</sup>. Wat de uitgaven betreft is dit in hoofdzaak het gevolg van een lager benoodigd bedrag wegens voorschot aan het Verkeersfonds en aan de Maatschappij tot behartiging van de Nationale Scheepvaartbelangen N. V., wegens geldleeningen aan de N. V. Maatschappij voor Industriefinanciering en wegens kosten van openbare Rijkswerken, uitgevoerd in het belang der werkverruiming.

### DIENSTJAAR 1937.

De voorloopige gegevens leveren de volgende uitkomsten op:

#### Titel A. Gewone dienst.

|                        |                                 |
|------------------------|---------------------------------|
| Uitgaven .....         | f 665 350 864,42 <sup>5</sup>   |
| Middelen .....         | 703 019 588,—                   |
| Voordeelig saldo ..... | f 37 668 723,57 <sup>5 1)</sup> |

#### Titel B. Kapitaaldienst.

|                      |                  |
|----------------------|------------------|
| Uitgaven .....       | f 158 231 042,72 |
| Middelen .....       | 50 143 133,—     |
| Nadeelig saldo ..... | f 108 087 909,72 |

<sup>1)</sup> Zie voor de wijzigingen, welke dit saldo naar de meening van ondergeteekende nog behoort te ondergaan, de reconstructie van dit saldo op pag. 16.

Blijkens de aanvankelijk toegestane begrotingen werd aan gewone uitgaven geraamd f 664 109 083 en aan gewone middelen f 610 059 022. Aanvankelijk werd dus een nadeelig saldo verwacht van f 54 050 061.

#### Middelen gewonnen dienst 1937.

De aanvankelijke raming der middelen werd vastgesteld op ..... f 610 059 022,—

Gelijk op pag. 9 en 10 van de Millioenennota voor 1938 werd medegedeeld, moet, voor zooveel de ontvangsten betreft, alsnog met het volgende worden rekening gehouden:

|                                                                                                                          |               |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------|
| a. hogere middelen, verband houdende met een uitgaaf wegens distributie van levensmiddelen aan gesteunde werklozen ..... | 9 000 000,—   |
| b. alsvoren, wegens het effectief worden van de heffing van de volgende opcenten:                                        |               |
| I. 20 opcenten op de rechten van successie, van overgang en van schenking .....                                          | f 6 800 000,— |
| II. 20 opcenten op de evenredige zegelrechten ...                                                                        | 1 400 000,—   |
| III. 20 opcenten op de rechten en boeten van registratie .....                                                           | 1 800 000,—   |
| IV. 20 opcenten op de dividend- en tantièmebelasting .....                                                               | 1 800 000,—   |
|                                                                                                                          | <hr/>         |
|                                                                                                                          | 11 800 000,—  |

zoodat het totaal daardoor nader wordt gesteld op ..... f 630 859 022,—

Volgens de voorloopige cijfers hebben de middelen opgebracht ..... 703 019 588,—

Derhalve meer ..... f 72 160 566,—

De volgende staten geven een overzicht van de aanvankelijke en de gewijzigde ramingen, alsmede van de vermoedelijke opbrengsten der middelen:

| Belastingmiddelen.                                                               | Aanvankelijke<br>raming. | Nadere raming. | Vermoedelijke<br>opbrengst. | <i>Minder</i>         | <i>Meer</i>    |
|----------------------------------------------------------------------------------|--------------------------|----------------|-----------------------------|-----------------------|----------------|
|                                                                                  |                          |                |                             | dan de nadere raming. |                |
| 1                                                                                | 2                        | 3              | 4                           | 5                     | 6              |
| Grondbelasting . . . . .                                                         | f 10 300 000             | f 10 300 000   | f 10 300 000,—              | —                     | —              |
| Inkomstenbelasting. . . . .                                                      | 72 000 000               | 72 000 000     | 72 500 000,—                | —                     | f 500 000,—    |
| Vermogensbelasting . . . . .                                                     | 18 000 000               | 18 000 000     | 20 500 000,—                | —                     | 2 500 000,—    |
| Verdedigingsbelasting I . . . . .                                                | 8 000 000                | 8 000 000      | 10 645 000,—                | —                     | 2 645 000,—    |
| Belasting van de doode hand . . . . .                                            | 2 000 000                | 2 000 000      | 1 988 000,—                 | f 12 000,—            | —              |
| Dividend- en Tantiëmebelasting . . . . .                                         | 12 000 000               | 13 800 000     | 22 378 009,—                | —                     | 8 578 009,—    |
| Rechten op den invoer . . . . .                                                  | 91 250 000               | 91 250 000     | 97 259 527,—                | —                     | 6 009 527,—    |
| Statistiekrecht . . . . .                                                        | 1 600 000                | 1 600 000      | 2 770 097,—                 | —                     | 1 170 097,—    |
| Accijns op zout . . . . .                                                        | 2 000 000                | 2 000 000      | 1 804 516,—                 | 195 484,—             | —              |
| „ „ geslacht. . . . .                                                            | 6 000 000                | 6 000 000      | 7 357 214,—                 | —                     | 1 357 214,—    |
| „ „ wijn . . . . .                                                               | 1 800 000                | 1 800 000      | 2 204 290,—                 | —                     | 404 290,—      |
| „ „ gedistilleerd . . . . .                                                      | 27 500 000               | 27 500 000     | 28 445 658,—                | —                     | 945 658,—      |
| „ „ bier . . . . .                                                               | 7 000 000                | 7 000 000      | 7 814 399,—                 | —                     | 814 399,—      |
| „ „ suiker . . . . .                                                             | 53 000 000               | 53 000 000     | 55 300 287,—                | —                     | 2 300 287,—    |
| „ „ tabak. . . . .                                                               | 32 500 000               | 32 500 000     | 35 336 082,—                | —                     | 2 836 082,—    |
| Belasting op gouden en zilveren werken                                           | 475 000                  | 475 000        | 571 390,—                   | —                     | 96 390,—       |
| Omzetbelasting . . . . .                                                         | 62 500 000               | 62 500 000     | 74 157 933,—                | —                     | 11 657 933,—   |
| Rechten en boeten van zegel . . . . .                                            | 15 000 000               | 16 400 000     | 32 561 408,—                | —                     | 16 161 408,—   |
| Rechten en boeten van registratie . . . . .                                      | 9 300 000                | 11 100 000     | 16 647 004,—                | —                     | 5 547 004,—    |
| Rechten en boeten van successie, van<br>overgang bij overlijden en van schenking | 34 000 000               | 40 800 000     | 45 030 244,—                | —                     | 4 230 244,—    |
| Couponbelasting . . . . .                                                        | 5 500 000                | 5 500 000      | 6 321 551,—                 | —                     | 821 551,—      |
| Totaal der belastingmiddelen                                                     | f 471 725 000            | f 483 525 000  | f 551 892 609,—             | f 207 484,—           | f 68 575 093,— |
|                                                                                  |                          |                |                             | meer                  | f 68 367 609,— |

| Overige middelen.                         | Aanvankelijke<br>raming. | Nadere raming.<br>(indeeling als<br>begroting 1939) | Vermoedelijke<br>opbrengst. | <i>Minder</i>         | <i>Meer</i>    |
|-------------------------------------------|--------------------------|-----------------------------------------------------|-----------------------------|-----------------------|----------------|
|                                           |                          |                                                     |                             | dan de nadere raming. |                |
| 1                                         | 2                        | 3                                                   | 4                           | 5                     | 6              |
| Huis der Koningin . . . . .               | f 1 000                  | f 1 000                                             | f 2 000,—                   | —                     | f 1 000,—      |
| Hooge Coll. v. Staat en Kab. der Koningin | 63 140                   | 63 140                                              | 63 197,—                    | —                     | 57,—           |
| Dept. v. Algemeene Zaken . . . . .        | —                        | 20 315                                              | 26 486,—                    | —                     | 6 171,—        |
| „ „ Buitenlandsche Zaken . . . . .        | 874 356                  | 874 356                                             | 985 163,—                   | —                     | 110 807,—      |
| „ „ Justitie . . . . .                    | 5 972 367                | 5 952 052                                           | 5 544 757,—                 | f 407 295,—           | —              |
| „ „ Binnenlandsche Zaken . . . . .        | 14 493 504               | 14 604 006                                          | 15 154 915,—                | —                     | 550 909,—      |
| „ „ Onderwijs, Kunsten en Wetensch.       | 13 840 805               | 13 840 805                                          | 14 286 155,—                | —                     | 445 350,—      |
| Nationale Schuld. . . . .                 | 32 670 949               | 32 670 949                                          | 34 016 505,—                | —                     | 1 345 556,—    |
| Dept. v. Financiën . . . . .              | 50 079 717               | 50 399 928                                          | 50 903 541,—                | —                     | 503 613,—      |
| „ „ Defensie . . . . .                    | 4 563 389                | 4 563 389                                           | 5 119 290,—                 | —                     | 555 901,—      |
| „ „ Waterstaat . . . . .                  | 2 248 325                | 2 488 446                                           | 4 149 990,—                 | —                     | 1 661 544,—    |
| „ „ Handel, Nijverheid en Scheepv.        | 2 922 447                | 4 919 573*)                                         | 5 337 100,—                 | —                     | 417 527,—      |
| „ „ Landbouw en Visscherij . . . . .      | 2 557 458                |                                                     |                             |                       |                |
| „ „ Sociale Zaken . . . . .               | 7 186 689                |                                                     |                             |                       |                |
| „ „ Koloniën . . . . .                    | 859 876                  | 859 876                                             | 14 693 736,—                | 1 382 451,—           | —              |
| Overige ontvangsten . . . . .             | —                        | —                                                   | 844 144,—                   | 15 732,—              | —              |
| Totaal der overige middelen . . . . .     | f 138 334 022            | f 147 334 022                                       | f 151 126 979,—             | f 1 805 478,—         | f 5 598 435,—  |
|                                           |                          |                                                     |                             |                       | meer           |
| Totaal der belastingmiddelen . . . . .    | 471 725 000              | 483 525 000                                         | 551 892 609,—               |                       | f 3 792 957,—  |
|                                           |                          |                                                     |                             |                       | 68 367 609,—   |
| Algemeen totaal . . . . .                 | f 610 059 022            | f 630 859 022                                       | f 703 019 588,—             |                       | f 72 160 566,— |

\*) Thans Economische Zaken.

Ten aanzien van de verschillende in het overzicht voorkomende mindere of meerdere opbrengsten (kolommen 5 en 6) kan nog het volgende worden medegedeeld:

*Toelichting belastingmiddelen.*

De hogere opbrengsten voor vrijwel alle belastingen moeten op rekening van de conjunctuurverbetering tezamen met de in September 1936 genomen monetaire maatregelen worden gesteld. Eensdeels ontstond hierdoor een prijsstijging, welke een stijging van een aantal belastingopbrengsten meebracht, anderzijds een grotere bedrijvigheid, welke ook de belastingmiddelen ruimer deed vloeien. Voor de inkomstenbelasting werd die stijging nog eenigermate getemperd, doordat de opbrengst van het boekingsstijdvak 1936/1937, waarvan een derde deel aan het kalenderjaar 1937 ten goede is gekomen, aanmerkelijk beneden de raming is gebleven. De accijns op zout alleen, overigens een stationnair middel, gaf een opbrengst, welke belangrijk beneden de raming bleef. De oorzaak hiervan moet worden geweten aan een tijdelijke stagnatie in den zout-handel, tengevolge waarvan de opbrengst van den accijns in de laatste maanden van 1937 abnormaal laag, daarentegen in het begin van 1938 bijzonder hoog was.

*Toelichting overige middelen.*

*Hoofdstuk III (Buitenlandsche Zaken).* De hogere opbrengst betreft in hoofdzaak de kanselarijleges, alsmede de kanselarijrechten der consulaten.

*Hoofdstuk IV (Justitie).* De mindere opbrengst betreft de boeten en griffierechten bij de gerechten, de ontvangsten voortvloeiende uit den arbeid in gevangenissen en Rijkswerkinrichtingen en de naturalisatiegelden.

*Hoofdstuk V (Binnenlandsche Zaken).* De hogere opbrengst betreft in hoofdzaak terugbetaling van voorschotten door gemeenten, de winstuitkeering door het Staatsbedrijf der Algemeene Landsdrukkerij, alsmede de ontvangsten, verband houdende met de uitvoering van artikel 37a der Kieswet.

*Hoofdstuk VI (Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen).* De hogere ontvangsten betreffen hoofdzakelijk de terugbetaling door gemeenten van te veel ontvangen Rijksvergoeding.

*Hoofdstuk VIIA (Nationale Schuld).* In de raming was niet begrepen de door de Nederlandsche Spoorwegen over het 2de halfjaar 1937 aan den Staat verschuldigde rente over spoorwegobligaties, terwijl minder werd ontvangen wegens rente van kasvoorschotten aan Nederlandsch-Indië.

*Hoofdstuk VIIB (Financiën).* De meerdere opbrengst is verdeeld over een groot aantal posten, waarvan wel de belangrijkste zijn: ontvangsten wegens verrichtingen betreffende de hypotheeken, ontvangsten van de gewone domeinen en rente van voorschotten ingevolge artikel 56 der Woningwet.

*Hoofdstuk VIII (Defensie).* De meerdere ontvangst wordt grootendeels veroorzaakt door de loodsgelden.

*Hoofdstuk IX (Waterstaat).* Door de Staatsmijnen in Limburg werd in 1937 wegens dividend over het aandeelenkapitaal f 1 720 000 meer uitgekeerd dan waarop bij de raming werd gerekend.

*Hoofdstuk X (Economische Zaken).* De hogere opbrengst betreft in hoofdzaak de ontvangsten ingevolge de Crisisinvoerwet en de Crisisuitvoerwet.

*Hoofdstuk XI (Sociale Zaken).* Het verschil vindt zijn oorzaak in een belangrijk lagere ontvangst ter zake van de distributie van levensmiddelen (pl.m. f 3 500 000 beneden de raming), terwijl een bedrag van ruim f 1 000 000 wegens aflossing van voorschotten aan ontginningsmaatschappijen en een bedrag van f 1 000 000 wegens bijdrage van het Werkfonds in de kosten van het cultureele werk voor werklozen werden ontvangen, waarop bij de raming niet kon worden gerekend.

### Uitgaven gewonen dienst 1937.

Evenals vorige jaren moge er ook ditmaal op worden gewezen, dat als gevolg van de Comptabiliteitswet betalingen, welke onder de vroegere wetgeving ten laste van den dienst 1936 zouden zijn gekomen, uit het dienstjaar 1937 zijn gekweten.

Met toepassing van art. 24 is bij de Koninklijke besluiten dd. 3 Juli 1937 (*Staatsblad* n°. 3980), 19 October 1937 (*Staatsblad* n°. 3581), 16 December 1937 (*Staatsblad* n°. 3280) en 31 December 1937 (*Staatsbladen* nos. 3381, 3390, 3480, 3591, 3680 en 3880), voor zoover den gewonen dienst betreft, een bedrag van f 12 989 400 van den dienst 1936 naar het dienstjaar 1937 overgebracht.

Is de gewone dienst 1937 derhalve door het overbrengen van die uitgaven ongunstig beïnvloed, daar staat tegenover, dat zich deze overboeking weder van 1937 naar 1938 zal herhalen. Het bedrag daarvan is thans uit den aard der zaak nog niet met juistheid bekend, doch naar uit de voorloopige cijfers blijkt, zal het voor den gewonen dienst vermoedelijk eene som van omstreeks f 10 000 000 bedragen.

Zooals hierboven reeds tot uiting kwam, is voor de *gewone* uitgaven — naar de voorloopige gegevens, waarbij ook de, naar de onderstelling nog te verrichten uitgaven in rekening zijn gebracht — f 1 241 781,42<sup>5</sup> méér uitgegeven dan werd verwacht.

Dit blijkt uit onderstaand overzicht.

|                         | Overschrijding.             | Minder uitgegeven. |
|-------------------------|-----------------------------|--------------------|
| Hoofdstuk I . .         | f 196 180,85                | —                  |
| „ II . .                | —                           | f 74 823,46        |
| „ IIA . .               | 35 334,73                   | —                  |
| „ III . .               | 353 208,02                  | —                  |
| „ IV . .                | 25 014,76                   | —                  |
| „ V . .                 | —                           | 2 218 038,—        |
| „ VI . .                | —                           | 24 402,—           |
| „ VII A . .             | 3 699 141,82 <sup>5</sup>   | —                  |
| „ VII B . .             | —                           | 1 046 713,40       |
| „ VIII . .              | 2 736 196,—                 | —                  |
| „ IX . .                | 1 769 934,97                | —                  |
| „ X . .                 | —                           | 2 211 373,22       |
| „ XI . .                | —                           | 1 444 201,—        |
| „ XII . .               | —                           | 550 992,—          |
| „ XIII . .              | —                           | 2 686,65           |
|                         | f 8 815 011,15 <sup>5</sup> | f 7 573 229,73     |
|                         | 7 573 229,73                |                    |
| Blijft méér uitgegeven. | f 1 241 781,42 <sup>5</sup> |                    |

De overschrijdingen vinden haar oorzaak in hoofdzaak in het volgende:

#### Hoofdstuk I:

Uitvoering van artikel 28, oud, der Grondwet.

#### Hoofdstuk III:

Hoogere uitgaven voor Gezantschappen en voor de algemeene internationale samenwerking.

#### Hoofdstuk IV:

Hoogere uitgaven voor het Rijkstucht- en Opvoedingswezen.

*Hoofdstuk VIIA:*

Meerdere uitgaven voor rente, amortisatie en aflossing van Gevestigde Schuld, waartegenover mindere uitgaven voor rente van schatkistpapier.

*Hoofdstuk VIII:*

Hoogere uitgaven voor materieel der Zeemacht, Rijkswerf- en Marine-inrichtingen, en voor personeel.

*Hoofdstuk IX:*

Voornamelijk wegens hogere uitkeering aan het Verkeersfonds, gevolg van de uitkeering voor de tertiaire wegen.

O. a. werd *minder* uitgegeven op *Hoofdstuk V*: wegens bijdrage aan gemeenten in de betalingen van annuïteiten woningbouw, waartegenover *meer* voor onderstand aan noodlijdende gemeenten.

Op *Hoofdstuk VIIB*: wegens uitgaven voor de belastingen.

Op *Hoofdstuk X*: voor rentelooze credieten ten behoeve van de zeescheepvaart.

Op *Hoofdstuk XI*: voor verplichte uitkeering aan de Sociale Fondsen.

Op *Hoofdstuk XII*: voor bijdrage aan de geldmiddelen van Suriname, voor vergoeding aan Nederlandsch-Indië voor rente en aflossing van kapitaal, opgenomen voor de weermacht, en voor vergoeding aan het Landbouwerisisfonds van de uitgaven, veroorzaakt door den aanvoer van Java-suiker.

**Kapitaaldienst 1937.**

Aanvankelijk werd op dezen dienst geraamd een bedrag van f 128 566 721 aan uitgaven en f 20 082 000 aan ontvangsten; de dienst sloot derhalve met een nadeelig saldo ad f 108 484 721. De uitgaven hebben echter, voor zoover tot heden bekend f 158 231 042,72 bedragen, derhalve f 29 664 321,72 meer.

In de eerste plaats is dit gevolg van de omstandigheid, dat voor uitgaven betreffende het Werkfonds  $\pm$  f 30 700 000 moest worden beschikbaar gesteld.

Verder was o. a. *meer* nodig voor kapitaalverstrekking aan het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie  $\pm$  f 1 000 000; voor ingetrokken en ter vermunting voor rekening van het Rijk bestemde munten  $\pm$  f 7 400 000; voor rentedragende voorschotten aan het Werkloosheidssubsidiefonds, ter verstrekking van voorschotten aan gemeenten  $\pm$  f 7 800 000; voor rentedragende voorschotten aan noodlijdende gemeenten  $\pm$  f 2 200 000; voor rentedragende voorschotten aan de Benas N. V.  $\pm$  f 2 000 000; voor geldleening aan de N. V. Koninklijke Maaatschappij De Schelde f 600 000; voor uitkeering aan het Staatsbedrijf der Artillerie-Inrichtingen  $\pm$  f 2 100 000; voor verstrekking van obligatiekapitaal aan de Staatsmijnen in Limburg  $\pm$  f 1 800 000 en voor geldleening aan de N. V. Maatschappij voor Industriefinanciering f 2 000 000.

Daarentegen werd o. a. *minder* uitgegeven dan werd geraamd: voor ingetrokken en ter ontmunting bestemde munten  $\pm$  f 3 000 000; voor voorschotten ingevolge de Woningwet  $\pm$  f 700 000; voor voorschotten ingevolge de Landarbeiderswet  $\pm$  f 400 000; voor voorschot aan het Verkeersfonds  $\pm$  f 2 000 000; voor voorschot aan het Defensiefonds  $\pm$  f 6 700 000; voor voorschot aan het Zuiderzeefonds  $\pm$  f 14 500 000 en voor verbetering van de rivier de Maas voor groote afvoeren  $\pm$  f 800 000.

De ontvangsten bedragen, voorzoover bekend, f 50 143 133 bij een raming van f 20 082 000.

De *meerdere* opbrengst ad f 30 061 133 is o. a. het gevolg van hogere ontvangsten ad  $\pm$  f 6 800 000 inzake uitkeering van het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie wegens aflossing van verstrekt kapitaal; ad  $\pm$  f 14 200 000 wegens uitkeering van de Staatsmijnen in Limburg, wegens aflossing op het obligatiekapitaal; ad  $\pm$  f 700 000 wegens opbrengst van door ontmunting verkregen metaal; ad  $\pm$  f 2 000 000 wegens aflossing enz. van Nationale Schuld voor het Muntfonds; ad  $\pm$  f 500 000 voor koopprijzen van domeinen; ad  $\pm$  f 900 000 wegens extra aflossingen van voorschotten ingevolge de Woningwet; ad  $\pm$  f 2 200 000 wegens aflossing van kasgeldleeningen aan gemeenten en ad f 5 000 000 wegens aflossing van voorschotten aan noodlijdende gemeenten.

Daartegenover werd o. a. *minder* ontvangen f 2 800 000 wegens aflossing van aan het Werkloosheidssubsidiefonds verstrekte voorschotten.

#### Rekeningssaldi 1937 en vroegere diensten.

Evenals in de Nota van het vorig jaar moge thans volgen een opgaaf van het rekeningssaldo volgens de laatste Afboekingswet en van de daaropvolgende jaarsaldi.

| Dienstjaar.                                                                                             | Voor- of nadeelige saldi van den gewonen dienst (Titel A). | Voor- of nadeelige saldi van den kapitaaldienst (Titel B). | Opbrengst van geldleeningen. |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------|------------------------------|
| Nadeelig saldo volgens de laatste afboekingswet (wet van 14 December 1933 ( <i>Staatsblad</i> n°. 692). | nihil                                                      | — f 141 853 777,06                                         | —                            |
| 1929                                                                                                    | + f 58 207 904,82                                          | — 158 773 136,57                                           | f 42 000 000,—               |
| 1930                                                                                                    | + 27 942 986,41 <sup>1)</sup>                              | — 43 556 316,54                                            | —                            |
| 1931                                                                                                    | — 45 599 667,—                                             | — 131 288 888,22 <sup>2)</sup>                             | 40 093 351,50                |
| 1932                                                                                                    | — 76 048 553,12                                            | — 333 553 937,20 <sup>2)</sup>                             | 505 864 650,31               |
| 1933                                                                                                    | — 55 871 028,28                                            | — 394 088 358,46 <sup>2)</sup>                             | 498 873 000,—                |
| 1934                                                                                                    | — 33 237 423,09 <sup>2)</sup>                              | — 926 097 649,36 <sup>2)</sup>                             | 905 461 774,50               |
| 1935                                                                                                    | — 72 907 582,00 <sup>2)</sup>                              | — 69 392 657,98 <sup>2)</sup>                              | 44 807 823,50                |
| 1936                                                                                                    | — 37 600 020,13 <sup>2)</sup>                              | — 23 981 238,42 <sup>2)</sup>                              | 198 710 000,—                |
| 1937                                                                                                    | + 37 668 723,57 <sup>2)</sup>                              | — 108 087 909,72                                           | 429 543 700,—                |

De begrooting van het loopende

#### DIENSTJAAR 1938

is *vastgesteld* als volgt:

##### Gewone dienst:

uitgaven ..... f 703 590 115  
 inkomsten ..... 689 950 275

Nadeelig saldo ..... f 13 639 840

<sup>1)</sup> Bij de in kolom 3 opgenomen nadeelige saldi van den kapitaaldienst dient in aanmerking te worden genomen, dat ten laste van dien dienst in de jaren 1932, 1933 en 1934 voor versterkte aflossing wegens conversie van Staatsschuld is uitgegeven respectievelijk f 299 472 000, f 184 327 000 en f 897 403 500, terwijl in 1933 f 115 000 000 als geldleening aan Indië werd verstrekt.

<sup>2)</sup> Zie voor de wijzigingen, welke dit saldo naar de meening van ondergeteekende nog behoort te ondergaan, de reconstructie van dit saldo op pag. 16.

**Kapitaaldienst.**

|                      |               |
|----------------------|---------------|
| Uitgaven .....       | f 180 072 453 |
| Inkomsten .....      | 24 239 950    |
|                      | <hr/>         |
| Nadeelig saldo ..... | f 155 832 503 |
|                      | <hr/>         |

De hierbij aangeboden begrooting voor het

**DIENSTJAAR 1939**

vermeldt de volgende totaalcijfers:

**Gewone dienst.**

|                      |               |
|----------------------|---------------|
| Uitgaven .....       | f 744 830 033 |
| Inkomsten .....      | 602 153 493   |
|                      | <hr/>         |
| Nadeelig saldo ..... | f 142 676 540 |
|                      | <hr/>         |

**Kapitaaldienst.**

|                      |               |
|----------------------|---------------|
| Uitgaven .....       | f 263 910 005 |
| Inkomsten .....      | 25 350 150    |
|                      | <hr/>         |
| Nadeelig saldo ..... | f 238 559 855 |
|                      | <hr/>         |

Na deze opsomming van de totaalcijfers wordt allereerst een toelichting gegeven op het eindresultaat van den gewonen dienst. Daartoe is het noodig tot uitgangspunt te kiezen de vastgestelde begrooting voor het dienstjaar 1938, opdat duidelijk aan het licht kan treden, in welke mate het budgetaire beeld, sedert de begrooting voor het dienstjaar 1938 werd vastgesteld, is gewijzigd.

**Gewone dienst.**

De begrooting voor 1938 vertoonde een nadeelig saldo van .....

|                                             |            |
|---------------------------------------------|------------|
| ..... f 13 639 840                          |            |
| Voor 1939 worden de uitgaven hoger geraamd  |            |
| dan voor 1938 .....                         | 41 239 918 |
| Voor 1939 worden de inkomsten lager geraamd |            |
| .....                                       | 87 796 782 |
|                                             | <hr/>      |

zoodat het nadeelig saldo voor 1939 moet worden gesteld op .....

Bij de beschouwing van dit aanzienlijke tekort moet in aanmerking worden genomen, dat in de raming van de middelen voor 1939 een aantal heffingen niet of slechts tot een belangrijk lager bedrag kon worden begrepen, dan voor 1938, omdat de wetten, waarop deze heffingen steunen, met ingang van 1 Januari 1939, c.q. 1 Mei 1939, zullen vervallen.

Een wetsontwerp tot verlenging dezer heffingen wordt thans den Staten-Generaal mede aangeboden.

Wanneer deze verlenging kracht van wet zal verkrijgen, zal de raming der navolgende heffingen met de daarachter vermelde bedragen kunnen worden verhoogd:

|                                                         |             |
|---------------------------------------------------------|-------------|
| grondbelasting (20 opcenten gebouwde eigendommen) ..... | f 4 090 000 |
| inkomstenbelasting (70—88 opcenten) .....               | 23 000 000  |
| vermogensbelasting (75 opcenten) .....                  | 6 000 000   |
| verdedigingsbelasting I .....                           | 7 000 000   |
| dividend- en tantiëmebelasting (20 opcenten) .....      | 2 700 000   |
| invoerrechten (bijzonder invoerrecht op benzine) .....  | 32 000 000  |
| accijns op wijn (20 opcenten) .....                     | 375 000     |
| N <sup>o</sup> . 2.                                     | 5           |

|                                                                     |            |
|---------------------------------------------------------------------|------------|
| accijns op gedistilleerd (10 opcenten) .....                        | 2 550 000  |
| accijns op suiker (10 opcenten) .....                               | 5 100 000  |
| accijns op tabak (verhooging van het tarief)                        | 10 500 000 |
| zegelrechten (20 opcenten op de evenredige rechten) .....           | 3 000 000  |
| registratierechten (20 opcenten) .....                              | 2 750 000  |
| successierechten (20 opcenten) .....                                | 8 000 000  |
| terwijl zou moeten worden geraamd wegens doode hand belasting ..... | 2 000 000  |
| wegens couponbelasting .....                                        | 5 500 000  |

zoodat dan in totaal meer zou kunnen worden geraamd ..... f 114 565 000

Ingevolge art. 6 van paragraaf 55 van de wet tot verlaging van de openbare uitgaven (*Staatsblad* n°. 685 van 1935) behoort van het bedrag, waarmede de opbrengst der inkomsten- en der omzetbelasting, resp. f 45,5 miljoen en f 70 miljoen overtreft, de helft te worden afgestaan aan het Invaliditeits- en Ouderdomsfonds.

Daar de wijziging, welke bij wet van 23 Augustus 1938 *Staatsblad* n°. 407 in de omzetbelastingwet is aangebracht, ten doel had dekking te verkrijgen van de sterk gestegen uitgaven voor het defensie-apparaat, zal thans de Staten-Generaal eveneens een voorstel van wet bereiken, strekkende de hoogere opbrengst der omzetbelasting als gevolg van bedoelde wijziging geheel aan het algemeene Rijksbudget ten goede te doen komen.

Indien dit voorstel kracht van wet zal verkrijgen, zal de bijdrage aan de Sociale Verzekeringsfondsen, zooals deze thans is geraamd, alsnog kunnen worden verlaagd met f 2 500 000.

Wanneer zoowel met de verlenging van de vermelde heffingen als met de voorgestelde wijziging van de bepalingen der wet tot verlaging der openbare uitgaven met betrekking tot de storting in de Sociale Verzekeringsfondsen, rekening wordt gehouden, kunnen de verschillen tusschen de eindcijfers van de ontwerp-begroting 1939 en de begroting 1938 als volgt worden opgesteld:

|                                                                    |              |
|--------------------------------------------------------------------|--------------|
| 1. Berekend tekort 1938 .....                                      | f 13 639 840 |
| 2. Hoogere raming der uitgaven 1939 in vergelijking met 1938 ..... | 38 739 918   |
|                                                                    | f 52 379 758 |

|                                                                    |            |
|--------------------------------------------------------------------|------------|
| 3. Hoogere raming der middelen 1939 in vergelijking met 1938 ..... | 26 768 218 |
|--------------------------------------------------------------------|------------|

Nadeelig saldo voor 1939 ..... f 25 611 540

In de Millioenennota voor de begroting 1938 heeft de ondergeteekende getracht den werkelijken toestand van 's Rijks financiën zoo juist mogelijk weer te geven.

De toestand van de overheidsfinanciën bleek verre van gunstig te zijn.

Het reële tekort op den gewonen dienst moest na een periode van 7 jaren, waarin — het jaar 1937 buiten beschouwing gelaten — het evenwicht in steeds ernstiger mate was verstoord, gesteld worden op niet minder dan f 84,7 miljoen.

In de jaren 1931 tot en met 1936 hebben de gewone diensten niet alleen een tekort opgeleverd van circa f 234 miljoen (na aftrek dan nog van overschotten van 1929 en 1930), doch in diezelfde periode zijn tal van uitgaven buiten de begroting van den gewonen dienst gesteld en derhalve ongedekt gebleven. In dit verband wordt de aandacht gevestigd op de tekorten op de begrotingen van het Werkloosheidssubsidiefonds, op tal van naar hun aard gewone uitgaven, welke ten laste van den kapitaaldienst werden gebracht, alsmede op de nagelaten stortingen in de sociale verzekeringsfondsen en het spoorwegpensioenfondsen ter dekking van de op die fondsen gelegde verplichtingen.

Voor een deel demonstreerde zich deze gang van zaken in een aanzienlijke stijging van de Nederlandsche Staatsschuld, welke stijging van eind 1930 tot eind 1936 — na aftrek van de stijging van de schuldvordering op Nederlandsch-Indië — niet minder beliep dan circa f 700 miljoen, d.i. een toeneming in die periode met circa 30 pet.; in het verdwijnen uit de begrooting van de reserves, welke daarin voorheen aanwezig waren en in het ontstaan van zeer hoge schuldverplichtingen aan de fondsen.

In deze omstandigheden — een budget met een groot deficit en een door intering sterk gestegen nationale schuld, waarbij dan nog bovendien te bedenken valt, dat vele gemeenten, waaronder verschillende groote, in een toestand van groote financieele moeilijkheden waren komen te verkeereren —, was het noodig om vele millioenen beschikbaar te stellen voor de defensie.

Er deden zich evenwel twee omstandigheden voor, welke eenig perspectief op een langzaam herstel konden openen:

1°. de middelenopbrengsten konden voor 1938 aanmerkelijk hooger worden geraamd dan voor 1937 en

2°. er was aanleiding voor de verwachting, dat de ingetreden afnemings der werkloosheid zich zou voortzetten.

*ad 1um.* In de Millioenennota werd in principe uitgesproken, dat de ruimer vloeiende middelen allereerst beschikbaar moesten blijven voor de verbetering van het budget. Helaas kon de hoogere middelenopbrengst in 1938 zeer weinig tot verbetering van de financieele positie bijdragen, omdat deze voor een zeer groot gedeelte voor nieuwe en hoogere uitgaven moest worden aangewend.

De ondergeteekende stelde zich echter voor, dat de zoo noodzakelijke en urgente saneering verkregen kon worden bij een beschikbaar houden voor budgetverbetering van alle verdere middelenverhoogingen, indien deze niet voor de dekking van de hoogere defensie-uitgaven in beslag zouden worden genomen. Met het oog daarop stelde hij zich op het standpunt, dat de nieuwe defensie-uitgaven, welke uit de wijziging van de Dienstplichtwet voort zouden komen, geheel uit nieuwe heffingen zouden worden bestreden.

*ad 2um.* In de Millioenennota kon de ondergeteekende op een wat betere begrooting van het Werkloosheidssubsidiefonds voor 1938 wijzen en de hoop koesteren, dat de voortschrijdende afnemings van de werkloosheid een saneerende werking zou uitoefenen op de precaire positie van dit fonds en als gevolg daarvan tevens op die van vele gemeenten.

Zooals reeds werd opgemerkt, steunde op beide genoemde omstandigheden — het aanwenden van de ruimer vloeiende middelen voor de saneering van het budget en de afnemings van de werkloosheid — het vertrouwen op het bereiken van een reëel sluitend budget in de toekomst. Aan het slot der Millioenennota werd dit nog eens nadrukkelijk tot uitdrukking gebracht.

Uit de cijfers der thans aangeboden ontwerp-begrooting blijkt helaas, dat het middelenaccres, waarop thans uitzicht bestaat, betrekkelijk gering is en geheel onvoldoende voor dekking van het accres der uitgaven.

Op de tweede verwachting, welke vorig jaar werd gekoesterd, — de vermindering van de lasten der werkloosheid, en als gevolg daarvan de saneering van de precaire positie van het Werkloosheidssubsidiefonds en van de gemeenten — kan evenmin langer worden gebouwd.

In de Millioenennota kon vorig jaar geschreven worden:

„Met het oog op het groote tekort, dat het Rijksbudget voor 1938 nog vertoont, zou de vraag ernstige beschouwing verdienen, of de vermindering van de werkloosheid niet voor een gedeelte aan het Rijk ten goede moet komen door verlaging van de op het Rijksbudget al te zwaar drukkende bijdrage aan het Fonds van f 53 miljoen.

Dat niet tot verlaging van dezen last het voorstel wordt gedaan, vindt zijn motiveering in de ook thans nog precare positie van het Fonds. Nu de curve der werkloosheid zich naar omlaag buigt, verwacht de Regeering, dat de positie van het Fonds verstevigd zal worden, indien de inkomsten van het Fonds voorschijns gehandhaafd blijven."

De gewone dienst van de begroting van het Fonds voor 1938 had, afgezien van een nadeelig beginsaldo van een vorig jaar, in feite een deficit van f 8,5 miljoen. Thans moet een begroting voor 1939 worden opgesteld, welke, weder buiten beschouwing latende het nadeelig beginsaldo, een tekort vertoont van circa f 21,6 miljoen!

Het behoeft geen betoog, dat in dezen toestand van het Fonds niet langer kan worden berust. Een fonds, dat bedoeld was als een jaarlijksch verdeelingsfonds en waarin in de vier jaren van zijn bestaan een ongedekt tekort is gegroeid van circa f 58 miljoen, terwijl de begroting voor het vijfde jaar met een tekort van circa f 21,6 miljoen moet worden opge maakt, vormt een budget van zoo groote beteekenis naast het algemeene budget, dat verband moet worden gelegd, en niet langer de verdere ontwikkeling kan worden afgewacht.

Hierbij is bovendien in acht te nemen, dat de gemeenten wegens den financieelen nood, welke ook daar heerscht, niet in staat kunnen worden geacht voor een grooter deel, dan zij reeds dragen, in het fonds te participeeren en dat niet langer sprake is bij het werkloosheidsvraagstuk van voorziening in een zeer tijdelijken nood, doch in een nood, welke zich nog vele jaren kan doen gevoelen.

In de gegeven omstandigheden kan naar de meening van ondergeteekende niet langer in afwachting van betere tijden in de huidige positie van het budget worden berust.

Deze overtuiging plaatst de Regeering voor het uitermate moeilijk op te lossen probleem, om door verlaging van uitgaven en nieuwe of verhoogde heffingen binnen afzienbaren tijd tot een sluitend budget te komen.

Allereerst is het dan echter noodzakelijk, dat het tekort, waarin voorziening geboden is, nauwkeurig wordt gekend. Zoo als ook uit de Millioenennota voor de begroting 1933 kan blijken, geeft de begroting de laatste jaren den werkelijken toestand niet juist weer, omdat dat budget onder den druk der moeilijkheden op verschillende wijzen tijdelijk ontlast is.

Ook de thans aangeboden begroting gaat aan dit euvel nog mank.

Het ligt evenwel in het voornemen van ondergeteekende de wijzigingen daarin te bevorderen, welke noodig zijn om tot een *reële* begrotingsopstelling te komen.

Daartoe heeft hij de verschillende maatregelen, in afge-loopen jaren tot ontlasting van de gewone begroting genomen, als gevolg waarvan de begroting niet langer den werkelijken toestand van het budget juist weergaf, opnieuw getoetst, speciaal met het oog op de vraag, of intrekking daarvan in feite tot reservevorming zou leiden, dan wel, dat een onmisbaar bestanddeel van het gewone budget zou worden hersteld.

Het is uiteraard voor een juiste beoordeeling van de financieele positie van het Rijk wel van belang nauwlettend in het oog te vatten de mate, waarin de reserves zijn aangetast, omdat herstel daarvan op den duur noodig zal zijn, voor en aler weder van gezonde financiën sprake kan zijn, doch in de huidige omstandigheden behoort zelfs bij een reëlen opzet de begroting geen posten wegens herstel van reserves te bevatten.

Het resultaat van zijn overweging laat hij hier volgen. De z.g. onvolkomenheden worden daarbij vermeld met de bedragen, waarop deze voor 1939 dienen te worden gesteld:

1°. *Stopzetting van de reserveering voor de Staatsbedrijven* ..... f 7 720 000

Deze reserveering had plaats, doordat de afschrijvingsgelden van de bedrijven als aflossing op het geleende kapitaal aan den kapitaaldienst van het Rijk werden uitgekeerd, terwijl de aflossing op de geldleeningen voor de Staatsbedrijven ten laste van den gewonen dienst werd gebracht.

Zoolang de toestand van het budget geen reservevorming toelaat, kan in deze stopzetting worden berust.

2°. *Stopzetting van de reserveering ten aanzien van woningbouwvoorschotten* f 2 500 000

Deze reserveering, welke plaats had, doordat het Rijk zijn schuld in 40 jaar aflost en de Gemeenten e. d. aan het Rijk in een langeren termijn aflossen, kan thans niet ten laste van het reële budget gebracht worden.

3°. *Overbrenging van uitgaven van het Verkeersfonds van den gewonen dienst naar den kapitaaldienst.*

Naar den kapitaaldienst zijn de volgende uitgaven overgebracht. Zij volgen hier met de daarbij voor 1939 behorende bedragen:

*Uitgaven voor algemeen beheer met betrekking tot den aanleg van water- en landwegen* ..... f 2 388 700

Aangezien ook de kosten van wegeaanleg, waarop deze uitgaven betrekking hebben, uit den kapitaaldienst worden betaald, kan met boeking van de hierbedoelde beheerskosten op den kapitaaldienst genoeg worden genomen.

*Bijdrage aan de Provincie Groningen in de kosten van aanleg van een gedeelte van het kanaal van Groningen naar het IJsselmeer* ..... f 100 000

De aard van deze uitgaaf is gelijk aan die voor den aanleg van nieuwe wegen. Boeking op den kapitaaldienst ontmoet derhalve geen bedenking.

*Bijdrage in verband met de opheffing van het convenant betreffende de Groninger veenkanalen*

Memorie

Deze post behoort op den gewonen dienst.

*Uitkeeringen voor onderhoud en verbetering van bij anderen dan het Rijk in beheer en onderhoud zijnde wegen* ..... f 2 125 000

Ook deze uitgaaf kan op den kapitaaldienst blijven, omdat daarmede bij de opstelling van het financieringsplan voor de wegen rekening is gehouden.

*Bedrag voor wegeaanleg, enz., op den gewonen dienst minder uitgetrokken dan het wettelijk minimum* ..... f 1 529 000

Plaatsing van dit bedrag op den kapitaaldienst is in geen enkel opzicht te verdedigen.

De inkomsten van motorrijtuigen- en rijwielbelasting, waaruit de hierbedoelde uitgaven moeten worden gedaan, komen den gewonen dienst ten goede. Met het herstel van deze onvolkomenheid is inmiddels in de begroting van Hoofdstuk IX rekening gehouden.

4°. *Overbrenging van uitgaven van Sociale Zaken van den gewonen dienst naar den kapitaaldienst* ..... f 3 500 000

Deze post betreft den aankoop van gronden en de stichting van boerderijen.

Er is aanleiding in dezen tijd bedoelde aankopen, welke ten dienste van de werkverschaffing geschieden en een zekere blijvende waarde creëren, ten laste van den kapitaaldienst te brengen.

N°. 2.

5°. *Tekort op de begrooting van het Werkloosheidssubsidiefonds voor 1939, met terzijdestelling van het nadeelig beginsaldo berekend op* ..... f 21 599 000

Bovendien zijn de ongedekte tekorten op den gewonen dienst van de afgelopen jaren en van het nog loopende jaar tot een zeer belangrijk bedrag opgelopen.

Deze onvolkomenheid behoort feitelijk niet geheel voor rekening van het Rijk te komen, omdat de werkloosheidslasten door Rijk en gemeenten gemeenschappelijk worden gedragen; is er derhalve een tekort, dan zal ook dit tusschen beide verdeeld moeten worden. Daar het vrijwel onmogelijk kan worden geacht de gemeenten *thans* zwaarder te belasten, zal bedoeld tekort, indien de saneering *thans* ter hand wordt genomen, tot het reële tekort van het Rijk moeten worden gerekend.

Het is dan in de eerste plaats noodzakelijk, dat gebroken wordt met het stelsel, uit dit fonds naast de gewone bijdragen in de werkloosheidsuitgaven der gemeenten ook bijdragen te betalen in de begroostingstekorten van de gemeenten.

Daar de eerstgenoemde, derhalve de gewone bijdragen, nauwkeurig op draagkracht en omvang der werkloosheid zijn afgestemd, kan in de laatste niet anders worden gezien dan bijzondere tegemoetkomingen aan verschillende gemeenten, noodig als gevolg van den noodlijdenden budgetairen toestand dier gemeenten.

Deze zeer sterk van elkander verschillende voorzieningen door middel van een en hetzelfde fonds veroorzaken, dat het inzicht in de positie van het fonds zoowel als van de gemeenten, welke, in feite noodlijdend, uit dit fonds bijzondere bijdragen ontvangen, vertroebeld wordt.

Bij de instelling van het fonds bestond dit bezwaar ook reeds, doch waar de werkingsduur van het fonds als zeer tijdelijk was bedoeld, kon daarin worden berust. Nu het systeem van bijdragen reeds geruimen tijd bestaat en er geen uitzicht is, dat het binnen korten tijd als gevolg van verbetering van den algemeenen toestand overbodig zal worden, doet het genoemde nadeel zich in zeer ernstige mate gevoelen.

Wanneer tot saneering van het fonds wordt overgegaan, dan zal niet langer het tweeslachtige karakter van algemeen bijdragefonds en steunfonds voor in feite noodlijdende gemeenten gehandhaafd kunnen blijven, doch zal het als algemeen bijdragefonds jaarlijks niet meer moeten verdeelen dan het toevloeit.

De steun aan de gemeenten ter voorziening in de begroostingstekorten zou dan rechtstreeks op den post voor steun aan noodlijdende gemeenten op de begrooting van Binnenlandsche Zaken behooren te drukken.

Een saneering van de begrooting van het fonds volgens het hier uiteengezette beginsel zal budgetair tot gevolg hebben, dat de post van steun aan noodlijdende gemeenten op de begrooting van Binnenlandsche Zaken een verhooging met f 26,25 miljoen ondergaat.

Met dit bedrag zou de begrooting van het Werkloosheidssubsidiefonds worden ontlast. De begrooting van het fonds zal na deze ontlasting — indien het nadeelig beginsaldo terzijde wordt gesteld — een overschot vertoonen van

f 4 651 000, welk bedrag kan worden gekort op de bijdrage van f 53 miljoen of op de belasting-opbrengst, welke vanwege het Rijk in het fonds wordt gestort.

Het eindresultaat voor het Rijksbudget zou dan zijn een verhooging van uitgaven met f 26 250 000 en een verlaging met f 4 651 000, derhalve netto een verhooging met ..... f 21 599 000

Op pagina 27 worden aan den toestand der gemeentefinanciën, mede bezien met het oog op dit voorstel, nog eenige beschouwingen gewijd.

6°. *Stopzetting storting annuïteit Spoorweg-pensioenfondsen* ..... 9 000 000

Naar de financiering van de spoorwegpensioenen wordt thans een onderzoek ingesteld. De jaarlijksche bijdrage, welke ten laste van de begroting zal moeten worden betaald, moet als een op het gewone budget liggende verplichting worden aangemerkt. Voorshands wordt in afwachting van het resultaat van het onderzoek, de bijdrage gehandhaafd op het bedrag, dat daarvoor de laatste jaren is aangenomen.

7°. *Lagere raming als gevolg van het niet volledig betalen der storting in de Sociale Verzekeringsfondsen* ..... ± f 25 500 000

Deze lagere storting steunt op artikel 6 van paragraaf 55 der wet tot verlaging van de openbare uitgaven.

Afgewacht dient te worden of na afloop van den termijn van 5 jaren, waarvoor de huidige financiering is ingevoerd, het doel, dat men zich met deze financiering voor oogen stelde, is bereikt.

8°. *Overbrenging van rente der beleggingen van het Nederlandsch Muntfonds van den kapitaaldienst naar den gewonen dienst* f 2 880 000.

Met het oog op het saldo van het Muntfonds kan de rente voorshands zonder bezwaar den gewonen dienst ten goede komen.

9°. Als onvolkomenheid, hoewel vorig jaar niet in de Millioenennota genoemd, moet toch ook aangemerkt worden de betaling uit den kapitaaldienst (Werkfonds) van f 1,8 miljoen wegens bijdragen van het Rijk voor de cultureele zorg van werklozen.

Met het herstel van deze onvolkomenheid is inmiddels in de begroting van Hoofdstuk XI bereids rekening gehouden.

---

f 30 599 000

Het reële tekort op de begroting 1939, waarin voorziening noodig is, is derhalve te stellen op f 25 611 540 + f 30 599 000 = f 56 210 540.

Het zal voorts noodig zijn in het belang van de saneering der gemeentelijke financiën nog een bedrag van rond f 5 miljoen aan de begroting toe te voegen. Op pag. 28 wordt de noodzakelijkheid hiervan nader in het licht gesteld. Het reële tekort wordt dan verhoogd tot f 61 210 540.

De ondergeteekende moet nog eens nadrukkelijk vaststellen, dat, hoewel de begroting, opgemaakt met inachtneming van het hiervoren ten aanzien van de zg. budgetaire onvolkomenheden ingenomen standpunt, een reëel karakter heeft, zij toch volledig wat de scheiding tusschen gewone en kapitaalsuitgaven aangaat, een crisisproduct is. Reserves van zoodanigen aard en omvang als in een normale begroting behooren voor te komen.

moesten worden geweerd; op den kapitaaldienst is meer gebracht, dan in normale omstandigheden verantwoord zou zijn. De zoo nuttige en tot op zekere hoogte noodzakelijke ballast van reserves, e. d. kon derhalve niet aan boord worden genomen. Wel kan men zeggen, dat, indien het bedrag van het tekort ad circa f 61 miljoen zal zijn gedekt, de verdere intering en uitholling van de financieele positie tot stilstand is gebracht.

Hierbij moet op tweeërlei punt nog een voorbehoud worden gemaakt. In de eerste plaats kunnen de stortingen in de Sociale Verzekeringsfondsen nog niet worden hervat. Hierover werd boven reeds gehandeld. In de tweede plaats verhinderen de zware verplichtingen, welke ten laste van den kapitaaldienst moeten worden aanvaard, nog steeds het vast aanzetten van de remmen ten einde een verder wegglijden te voorkomen.

Teneinde vergelijking van het reële eindcijfer der ontwerp-begrooting voor 1939, zooals dit hier werd gereconstrueerd met de vermoedelijke rekeningsresultaten van het jaar 1937 en met de eindcijfers van de primitieve begrooting voor 1938 mogelijk te maken, worden in het hier volgend overzicht bedoelde cijfers over 1937 en 1938 op dezelfde wijze gereconstrueerd als dat voor 1939 is geschied.

|                                                                                                                                                                         | 1937         | 1938         | 1939         |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------|--------------|--------------|
| Nadeelig saldo . . . . .                                                                                                                                                |              | f 13,6 mill. | f 25,6 mill. |
| Batig saldo . . . . .                                                                                                                                                   | f 37,7 mill. |              |              |
| Bedrag voor wegeaanleg, dat op den gewonen dienst minder is uitgetrokken dan het wettelijk minimum . . . . .                                                            | 4,- „        | 3,7 „        | 1)           |
| Saneering begrooting Werkloosheidssubsidiefonds . . . . .                                                                                                               | 20,5 „       | 8,5 „        | 21,6 „       |
| Annuïteit spoorwegpensioenfonds . . . . .                                                                                                                               | 9,- „        | 9,- „        | 9,- „        |
| Uitgaven voor cultureele zorg, ten laste van den kapitaaldienst gebracht . . . . .                                                                                      | 1,- „        | 1,8 „        | 1)           |
| Voor saneering van de gemeentelijke financiën is nog noodig voor 1939. . . . .                                                                                          |              |              | 5,- „        |
| Nadeelig saldo . . . . .                                                                                                                                                |              | f 36,6 mill. | f 61,2 mill. |
| Batig saldo . . . . .                                                                                                                                                   | f 3,2 mill.  |              |              |
| Deze cijfers geven nog niet een volledig juist beeld, omdat met de nagelaten stortingen in de Sociale Verzekeringsfondsen geen rekening is gehouden.                    |              |              |              |
| Voor deze nagelaten stortingen moeten thans in afwachting van het resultaat van een in te stellen commissoriaal onderzoek, de volgende cijfers worden gesteld . . . . . | f 35,6 mill. | f 31,3 mill. | f 25,5 mill. |
| zoodat, indien de stortingen op den ouden voet weder zouden plaats hebben de eindresultaten nadeelige saldi zouden aanwijzen tot een bedrag van . . . . .               | f 32,4 mill. | f 67,9 mill. | f 86,7 mill. |

Deze vergelijking werpt wel een helder licht op den snellen groei van het jaarlijksche deficit na 1937, dat is het jaar waarin de middelenopbrengst voor het eerst weder na een reeks van jaren een tendenz tot stijging vertoonde, als gevolg waarvan de rekening van dat jaar gunstig werd beïnvloed.

De stijging van het nadeelig saldo van de thans aangeboden begrooting ten opzichte van de primitieve begrooting voor 1938, bedraagt volgens het hier weergegeven eindresultaat — waarbij de nagelaten stortingen in de Sociale Verzekeringsfondsen weder terzijde worden gesteld, omdat deze thans niet kunnen worden hersteld — f 24,6 miljoen (het verschil tusschen het nadeelig saldo van f 61,2 miljoen en f 36,6 miljoen).

Teneinde een inzicht in de factoren, welke deze stijging hebben teweeggebracht, mogelijk te maken, wordt dit verschil hier nader in beschouwing genomen.

1) Bereids in de begrooting verwerkt en derhalve in het nadeelig saldo begrepen.

Deze stijging van het nadeelig saldo met f 24,6 miljoen is de resultante van:

|                                        |                |
|----------------------------------------|----------------|
| een stijging der inkomsten met . . . . | f 26,8 miljoen |
| „ „ „ uitgaven „ . . . .               | „ 51,4 „       |

|                                   |                |
|-----------------------------------|----------------|
| stijging nadeelig saldo . . . . . | f 24,6 miljoen |
|-----------------------------------|----------------|

Bij de beoordeeling hiervan neme men in de eerste plaats in aanmerking, dat de defensie-uitgaven, welke voor de uitbreiding van het contingent en voor de verlenging van den eersten oefeningstijd moeten worden gedaan, wel in de ontwerp-begrooting voor 1939, niet echter in de primitieve begrooting voor 1938 waren verwerkt; daartegenover zijn echter in de ontwerp-begrooting voor 1939 ook reeds verwerkt de opbrengsten van de in dit jaar ingevoerde opcenten R.I.B., opcenten Dividend- en tantiëmebelasting en wijziging van de Omzetbelasting, welke met het doel dekking voor de defensie-uitgaven te verkrijgen, zijn voorgesteld.

De stijging van de defensie-uitgaven beloopt f 24,5 miljoen, welk bedrag voor f 15,4 miljoen gedekt wordt door de genoemde nieuwe belastingopbrengsten. In dit verband moge de ondergeteekende opmerken, dat de heroriëntatie ten aanzien van het financieel beleid, waartoe hij door den loop der omstandigheden gedwongen werd, zooals elders in dit stuk nog zal worden betoogd, de noodzakelijkheid heeft aangetoond van een zeer spoedig herstel van het budgetair evenwicht. Voornemens van de Regeering ter bereiking van dit evenwicht worden elders in deze Nota eveneens medegedeeld. In deze omstandigheden bestaat er evenwel geen aanleiding meer gevolg te geven aan het voornemen door middel van een Nationaal Defensiefonds een jaarlijksch evenwicht tot stand te brengen tusschen de uitgaven, welke voor de nieuwe defensie-maatregelen moeten worden gedaan en de daarvoor gecreëerde inkomsten.

De medegedeelde cijfers betreffende de defensie-uitgaven en -inkomsten stellen in staat het accres van de uitgaven en inkomsten als volgt te splitsen:

|                                                                                             |              |                                             |              |
|---------------------------------------------------------------------------------------------|--------------|---------------------------------------------|--------------|
| Belastingopbrengsten<br>ingevoerd voordekking<br>der nieuwe defensie-<br>uitgaven . . . . . | f 15,4 mill. | Overige stijging der<br>inkomsten . . . . . | f 11,4 mill. |
| Stijging der defensie-<br>uitgaven . . . . .                                                | 24,5 „       | Overig accres der uit-<br>gaven . . . . .   | 26,9 „       |
| Nadeelig saldo . . . . .                                                                    | f 9,1 mill.  |                                             | f 15,5 mill. |

Voor de samenstelling van het middelenaccres en de factoren, welke dit hebben teweeggebracht, moge te dezer plaatse worden verwezen naar de Memorie van Toelichting bij het ontwerp-Middelenwet voor 1939.

Ten aanzien van de samenstelling van het overig accres der uitgaven ad f 26,9 miljoen kan het volgende worden opgemerkt.

Dit accres is beïnvloed als gevolg van de omstandigheid, dat in de vorige begrooting eenige uitgaven waren opgenomen, waarmede thans niet of niet meer in dezelfde mate gerekend behoeft te worden. Deze zijn:

|                                                        |            |
|--------------------------------------------------------|------------|
| Kosten deelneming Wereldtentoonstelling New-York ..... | f 500 000  |
| Uitgaven voor de Spoorwegen .....                      | 11 400 000 |

Van de reorganisatie mocht voor de begrooting voor 1939 ten opzichte van 1938 een voordeel worden verwacht tot het vermelde bedrag. Hoewel deze besparing voor een deel weder door minder gunstige exploitatie-uitkomsten teniet is gegaan, behoort in deze opstelling van cijfers van het verwachte besparingsbedrag te worden uitgegaan.

|                                                                     |         |
|---------------------------------------------------------------------|---------|
| Perspectiefbesparingen, thans gerealiseerd tot een bedrag van ..... | 800 000 |
| Bijdragen voor de noodlijdende gemeenten .....                      | 500 000 |

Deze kunnen thans f 500 000 lager worden uitgetrokken (hierbij uiteraard afgezien van de verhooging van dezen post als gevolg van de plannen tot saneering van het Werkloosheidssubsidiefonds).

|              |              |
|--------------|--------------|
| Totaal ..... | f 13 200 000 |
|--------------|--------------|

Het bedrag voor nieuwe of hoogere uitgaven is, afgezien van het defensie-accres, derhalve te stellen op f 26,9 mill. plus f 13,2 mill., is f 40,1 mill.

In dit accres is echter begrepen:

wegens hoogere storting in de Sociale Verzekeringsfondsen, welke hoogere storting voortvloeit uit de wettelijke bepalingen ..... f 5 850 000

wegens uitgaven voor de saneering van het Werkloosheidssubsidiefonds en van de gemeentefinanciën ..... 18 100 000

wegens uitgaven in verband met de wijziging van de verdeling der vlootkosten tusschen Nederland en Ned.-Indië ..... ± 4 700 000

---

f 28 650 000

zoodat overigens het accres van uitgaven op de hoofdstukken der begrooting, weder met uitzondering van het defensie-hoofdstuk, beloopt circa f 11,3 miljoen.

De hier vermelde cijfers en de daarbij gegeven toelichting hebben betrekking op de begrooting voor 1939, zooals deze naar het oordeel van ondergeteekende alsnog dient te worden aangevuld en gewijzigd, om te bereiken, dat de thans aangeboden begrooting een reëel karakter verkrijgt. Op pag. 16 is aanschouwelijk voorgesteld, in hoeverre deze gewijzigde begrooting zich zal onderscheiden van de thans aangebodene.

Ten einde nu het inzicht in de samenstellende deelen der thans aangeboden begrooting te verhelderen en de relatieve beteekenis van de samenstellende deelen beter tot haar recht te doen komen, is als bijlage C aan deze Nota toegevoegd een proeve van een vergelijkend overzicht tusschen de uitgaven, de inkomsten en de saldi van de verschillende onderdeelen van de begrotingshoofdstukken. De vroegere bijlage C heeft in verband hiermede haar beteekenis verloren en wordt daarom niet meer afgedrukt. In dit overzicht zijn voorts het Verkeers- en het Zuideerzeefonds beschouwd als deelen van het algemeen Rijksbudget. Voor het Gemeente- en het Werkloosheidssubsidiefonds is vanzelfsprekend alleen rekening gehouden met het Rijksaandeel in deze fondsen, omdat deze fondsen, welke naar hun karakter verdeelingsfondsen zijn, ook worden gevoed door rechtstreeksche heffingen, welke in nauw verband staan met het gemeentelijke belastinggebied.

Aldus is een generaal overzicht verkregen van alle gewone Rijksuitgaven en -inkomsten en het verschil daartusschen, ingedeeld naar de hoofdstukken en voor zoover mogelijk gesplitst naar de onderdeelen daarvan.

De ondergeteekende verwacht, dat dit overzicht in staat zal stellen zich het beeld van het Staatsbudget in zijn hoofdtrekken duidelijker voor oogen te stellen dan mogelijk is uit de omvangrijke begrotingsstukken zelf.

De cijfers van den

#### Kapitaaldienst

werden hierboven op pag. 9 reeds medegedeeld. Mede zijn op dezelfde pagina ter vergelijking de cijfers van de begrooting voor 1938 vermeld.

Het hier ingevoegde staatje geeft een overzicht van de uitgaven, welke in de jaren 1936 tot en met 1939 ten laste van den kapitaaldienst zijn gebracht. In dit overzicht zijn de kapitaalsuitgaven voor de Staatsbedrijven, alsmede de voorschotten aan derden, welke zullen worden terugontvangen, niet opgenomen.

|                                                                                                    | 1936<br>(rekening) | 1937<br>(raming) | 1938<br>(raming) | 1939<br>(raming) |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------|------------------|------------------|------------------|
| Bedijkingen met bijbehorende werken, landaanw. werken,<br>enz. . . . .                             | f 124 295,45       | f 390 000,—      | f 785 500,—      | f 1 227 000,—    |
| Bouw van boerderijen op van de ontginningsmaatschap-<br>pijen overgenomen gronden . . . . .        |                    | 300 000,—        | 300 000,—        | 450 000,—        |
| Voorschot aan het Verkeersfonds . . . . .                                                          | 9 840 022,70       | 24 474 000,—     | 40 879 683,—     | 46 066 449,—     |
| Verstreking van kapitaal aan het Zuiderzeefonds . .                                                | 4 912 196,72       | 21 542 000,—     | 25 516 550,—     | 28 279 800,—     |
| Voorschotten credietverleening Zuiderzeesteunwet. . .                                              | 263 052,25         | 400 000,—        | 410 000,—        | 425 000,—        |
| Kapitaalsuitgaven voor de Defensie . . . . .                                                       | 7 018 586,34       | 22 346 000,—     | 43 091 000,—     | 1) 72 988 850,—  |
| Verbetering van de rivier de Maas, afkoop van onderhouds-<br>plicht, enz. . . . .                  | 3 290 724,87       | 3 207 333,—      | 2 075 000,—      | 2 202 070,—      |
| Uitkeering aan het Zuiderzeefonds voor den afsluitdijk                                             | 1 904 000,—        | 1 882 000,—      | 1 805 000,—      | 3 566 000,—      |
| Aankoop van gronden en stichting van boerderijen ten<br>behoefte van de werkverschaffing . . . . . | 786 750,22         | 1 355 000,—      | 1 825 000,—      | 3 500 000,—      |
| Diversen . . . . .                                                                                 | 25 023,67          | 200 000,—        | 174 000,—        | 728 000,—        |
|                                                                                                    | f 28 164 652,22    | f 76 096 333,—   | f 116 861 733,—  | f 159 433 169,—  |

Uit deze vergelijking blijkt een stijging van 1936 op 1939 van f 28,1 miljoen tot f 159,4 miljoen.

Deze bedragen zullen nog moeten worden vermeerderd met de uitgaven voor het Werkfonds, welke, omdat zij niet op de primitieve begrotingen zijn geraamd, niet in dit overzicht zijn opgenomen.

In 1937 werd voor Werkfondswerken een bedrag van circa f 23 miljoen geblokkeerd, waarmede bedoeld wordt, dat toezeggingen tot het verstrekken van voorschotten tot dit bedrag werden gedaan; alleen in het eerste halfjaar 1938 werd reeds circa f 29 miljoen geblokkeerd. Deze gegevens zullen in staat stellen zich omtrent de uit dien hoofde op den kapitaaldienst gelegde verplichtingen een oordeel te vormen.

Voorts zou bij de beoordeeling van de mate, waarin de schuldverplichtingen des Rijks zijn gestegen, niet alleen op deze kapitaalsuitgaven, doch eveneens moeten worden gelet op de tekorten van den gewonen dienst en op de vele en belangrijke uitgaven, welke in de afgelopen jaren ten laste van den gewonen dienst hadden behooren te worden gebracht.

De zeer snelle stijging van de Nationale Schuld als gevolg van al deze omstandigheden, demonstreert zich dan ook in de totaal-cijfers.

Beliep deze in 1913 nog f 1154 miljoen, in 1929 was zij tot f 2468 miljoen en in 1937 tot f 3698 miljoen (inbegrepen de leening ten behoeve van de Spoorwegen ad f 430 miljoen) gestegen.

Het bedrag van de schuldaflossing blijft, hoewel de laatste conversie de gelegenheid bood tot verhoogen over te gaan, bij het bedrag van de nieuwe kapitaalsuitgaven der laatste jaren ver ten achter. Dit belooft voor 1939, eveneens zonder de aflossing op de schuld der Staatsbedrijven, f 58,4 miljoen.

#### Rijksfondsen en -bedrijven.

Ingevolge het bepaalde in artikel 87 der Comptabiliteitswet en artikel 11 der Bedrijvenwet worden bij de Rijksbegroting voor het dienstjaar 1939 gelijktijdig ingediend de begrotingen der afzonderlijke Fondsen en der Staatsbedrijven voor gemeld dienstjaar, te weten van:

1) Hieronder niet begrepen f 24 miljoen, voor welk bedrag in 1939 vermoedelijk wel contracten zullen worden afgesloten, doch over welk bedrag, naar wordt aangenomen, eerst in 1940 zal worden beschikt.

- A. het Tiendfonds.
- B. het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds.
- C. het Defensiefonds.
- E. het Verkeersfonds.
- F. het Zuiderzeefonds.
- FI. het Openbaar Lichaam „de Wieringermeer”.
- G. het Landbouwcrisisfonds.
- H. het Gemeentefonds.
- I. het Werkloosheidssubsidiefonds.
- K. het Staatsbedrijf der Algemeene Landsdrukkerij.
- L. het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie.
- M. het Staatsmuntbedrijf.
- N. het Staatsbedrijf der Artillerie-Inrichtingen.
- O. het Staatsvisschershavenbedrijf.
- P. de Staatsmijnen in Limburg.

De resultaten dezer begrotingen, voor zooveel leidende tot uitgaven ten laste van — of inkomsten ten bate van de Rijksbegroting, zijn opgenomen eenerzijds in de hoofdstukken der Rijksbegroting van uitgaven, anderzijds verwerkt in de Middelen.

#### Voorziening in het tekort op den gewonen dienst.

Uit de hiervoren gedane mededeelingen omtrent de positie van het Rijksbudget in het licht van de voor het jaar 1939 opgestelde cijfers, blijkt wel zeer duidelijk, dat nog altijd vele gebreken dat budget aankleven en dat ernstige moeilijkheden te overwinnen zijn. Het is van belang die moeilijkheden op deze plaats nog eens samengevat voor oogen te stellen.

Voor het jaar 1939 wordt een begroting aangeboden, welke geen enkele reserve bevat en evenmin eenig herstel brengt van de enorme schade, welke het Rijk ten aanzien van zijn financiële positie in een reeks van oorlogs- en crisisjaren heeft geleden.

Deze begroting vertoont een reëel tekort van circa f 61 miljoen op den gewonen dienst. De kapitaaldienst geeft, wanneer de kapitaalverstrekkingen aan de Staatsbedrijven alsmede de voorschotten aan derden, welke zullen worden terugontvangen, terzijde worden gesteld, een totaal aan nieuwe kapitaalsuitgaven aan van rond f 159 miljoen. De Nationale Schuld zal dus uit hoofde van deze verplichtingen met dit bedrag toenemen, terwijl daartegenover een bedrag van f 58,4 miljoen (ook weer zonder te rekenen met de aflossing van de in de Staatsbedrijven geïnvesteerde kapitalen) zal worden afgelost. Dit is de begrotingspositie voor 1939 op zichzelf bezien.

Bezie men haar in verhouding tot de vermoedelijke rekeningsuitkomsten 1937 en de begrotingspositie 1938, dan vertoont de begroting voor 1939, zoowel voor den gewonen als voor den kapitaaldienst een aanmerkelijken achteruitgang.

Zie de hierover op pag. 16 en 19 verstrekte cijfers.

Het is uiteraard buitengewoon moeilijk voorspellingen ten aanzien van de volgende begrotingsjaren te doen. Er zijn tal van thans nog niet bekende factoren, welke daarop invloed uitoefenen.

Een aanmerkelijke verbetering kan alleen komen van een vergroting der belastingopbrengst, gepaard met een verlaging van de op het budget zoo zwaar drukkende uitgaven voor de werkloosheidsvoorziening. Deze verbetering kan alleen van een opleving van het bedrijfsleven worden verwacht. De huidige situatie op economisch terrein laat echter niet toe met zoodanige opleving bij het vormen van een oordeel over de resultaten van de eerstvolgende begrotingsjaren rekening te houden. Het is thans stellig niet te pessimistisch van een gelijkblijvend toestand uit te gaan. Men zal dan in acht hebben te nemen, dat in de volgende twee jaren, 1940 en 1941, waartoe de ondergeteekende zich beperkt, wederom nieuwe lasten op het gewone budget zullen drukken. Voor de defensie zal in 1940 circa f 8 miljoen meer noodig zijn dan in 1939, terwijl 1941 opnieuw een stijging met f 5 miljoen zal laten zien.

Met het oog op de aanzienlijke kapitaalsuitgaven, welke thans en in de eerstvolgende jaren moeten worden gedaan, is het waarschijnlijk te achten, dat consolidatie van vlottende schuld per jaar, dus in 1940 en wederom in 1941, een vermeerdering van uitgaven mee zal brengen van circa f 8 miljoen. Ook zal in aanmerking moeten worden genomen, dat de mogelijkheid aanwezig is, dat de f 9 miljoen wegens bijdrage aan het Spoorwegpensioenfonds in de berekening van het reële tekort op de begroting voor 1939 begrepen, niet voldoende zal blijken om de positie van dit fonds te saneeren. En dan zou niet buiten beschouwing mogen worden gelaten het normale accres van uitgaven, hetwelk voor elk jaar is te stellen op circa f 10 miljoen. De Regeering stelt zich echter op het standpunt, dat het ongunstige begrootingsbeeld en de niet minder ongunstige perspectieven haar den plicht oplegt in elk geval dit accres voor de eerstvolgende jaren geheel door beperking van uitgaven op te vangen.

Men zou, indien met al deze omstandigheden rekening wordt gehouden, een stijging van het tekort tot circa f 84 miljoen in 1940 en tot circa f 97 miljoen in 1941 moeten verwachten. Hier moet echter wel direct aan worden toegevoegd, dat de mogelijkheid van een normaal middelenaccres hierbij buiten beschouwing is gebleven en dat ook overigens zich tal van omstandigheden kunnen voordoen, welke deze ruwe berekening volkomen kunnen wijzigen. De ervaring leert nu eenmaal, dat de vele onzekere factoren, welke op een begrootingsbeeld inwerken, geruimen tijd vóór het begrootingsjaar niet in hun effect op de cijfers kunnen worden benaderd.

Niettemin achtte de ondergeteekende het gewenscht even het oog te richten op het toekomstig verschiet, hoe nevelig dit thans ook is, om de aandacht te vestigen op de hoogere uitgaven, welke zich thans reeds wel duidelijk afteekenen. Opgemerkt moge nog worden, dat in de opgestelde berekening van het tekort voor 1940 en 1941 *het herstel van de stortingen in de Sociale Verzekeringsfondsen niet is begrepen*.

Ten slotte is bij de beschouwing van al deze cijfers in acht te nemen, dat de Staatsschuld sedert den aanvang der crisis aanzienlijk is toegenomen.

Hiermede is de financieele toestand summier in zijn ontwikkeling sedert de laatste jaren en in zijn perspectieven voor de naaste toekomst geschetst.

Het opstellen van een dekkingsplan, hetwelk niet de dekking van de lasten van het heden naar de toekomst verschuift, doch de strekking heeft een reële dekking van de geconstateerde tekorten te verkrijgen, is buitengewoon moeilijk en stuit op vele bezwaren.

Toch zal deze taak in 's Lands belang met inspanning van alle krachten moeten worden ter hand genomen en tot een goed einde worden gebracht.

De omstandigheid, dat gedurende de laatste jaren geen reëel sluitende begroting kon worden opgesteld, mag zeker niet worden gezien als een argument voor de stelling, dat deze methode niet verwerpelijk is en dus kan worden voortgezet. Elk jaar toch, dat een belangrijk tekort ter dekking aan de toekomst overgeeft, verzwakt in ernstige mate de financieele positie en bedreigt zeker niet minder de toekomst van ons land. In de jaren 1930—1936 is de schuld toegenomen met circa f 700 miljoen <sup>1)</sup>, waarvan circa f 500 miljoen betrekking had op uitgaven, welke in normale omstandigheden ten laste van den gewonen dienst hadden moeten komen. Hierbij zijn nog buiten beschouwing gebleven de in die periode nagelaten stortingen in de Sociale Verzekeringsfondsen. Indien langs dezen weg verder wordt geschreden, zal onvermijdelijk het stadium bereikt worden, waarin de moeilijkheden tot veel krasser maatregelen zullen dwingen dan thans worden voorgenomen.

Het is dan ook naar het oordeel van de Regeering ten eenenmale onverantwoord nog langer in afwachting van een economisch herstel toe te zien, dat de jaarlijksche uitgaven aanzienlijk de jaarlijksche inkomsten overtreffen.

<sup>1)</sup> Na aftrek van de stijging van de schuldvordering op Ned.-Indië.

Het belang van een beperking dier uitgaven treedt, aldus bezien, wel zeer sterk naar voren. Immers zal het tekort, dat niet door de uitgavenbeperking kan worden weggewerkt, door verhooging van de inkomsten moeten worden gevonden.

Hoe ver zal deze uitgavenbeperking moeten gaan?

Het antwoord op deze vraag hangt af van het antwoord op de andere vraag, welke uitgaven voor de Overheid noodzakelijk zijn. Dit is evenwel niet in absoluten zin te zeggen. Indien in een periode van sterk afgenomen welvaart belastingen zouden moeten worden gevorderd, welke beslag leggen op een deel van de middelen, welke de bevolking voor dringende uitgaven behoeft, zal dit alleen verantwoord zijn, wanneer deze gelden door de Overheid voor nog dringender uitgaven worden besteed. Er zijn ongetwijfeld Overheidsuitgaven, welke, hoe nuttig op zich zelf ook, op deze weegschaal geplaatst, thans te licht worden bevonden. Een verder gaande beperking van uitgaven is derhalve een eisch, welken de financiële positie in het belang zoowel van de huidige als van de toekomstige contribuabelen aan de Regeering oplegt.

Het accres van de uitgaven voor 1939 ten opzichte van 1938 is daarom door de Regeering, zooveel zulks thans mogelijk was, beperkt.

De Regeering is intusschen voornemens haar streven naar uitgavenbeperking met kracht voort te zetten. Ofschoon de huidige omstandigheden aan de Overheidstaak eischen stellen, welke telkens weder nieuwe geldelijke offers vergen, is zij, zooals zij hierboven reeds stelde, overtuigd van de noodzakelijkheid, dat het accres van uitgaven voor de eerstvolgende jaren in elk geval behoort te worden opgevangen door voortgezette bezuiniging. Indien voor bereiking van dit doel de medewerking van de Staten-Generaal noodig is, vertrouwt zij, dat deze met het oog op het primaire belang, dat gediend moet worden, zal worden verleend.

Gelet op den omvang van het geraamde tekort, kan onmogelijk alleen door beperking van uitgaven een voor het budget bevredigende oplossing worden verkregen. Verhooging van belastingen zal niet kunnen worden ontgaan, omdat niet langer op een hoogst onzekere toekomst mag worden gespeculeerd.

Hierbij doet zich de moeilijkheid voor, dat de bestaande belastingen weinig geschikt zijn om te worden verhoogd, omdat hierdoor de fouten en onvolmaaktheden, die nu eenmaal aan het bestaande belastingstelsel eigen zijn, zich dan in sterker mate zouden doen gevoelen, waardoor eenerzijds de anti-sociale werking er van — die de Regeering reeds vroeger heeft erkend — zou worden versterkt en anderzijds een sterk remmende invloed op de bedrijvigheid hier te lande het gevolg zou zijn.

De Regeering stelt zich op grond van deze overweging voor een complex van nieuwe belastingmaatregelen aanhangig te maken, waardoor eenerzijds een aanzienlijke verhooging van de totale opbrengst van de belastingen zal worden verkregen, doch waarbij anderzijds naar een betere verdeling van den belastingdruk wordt gestreefd, terwijl remmende invloeden van de belastingheffing op het bedrijfsleven zooveel mogelijk zullen worden beperkt, ja zelfs de mogelijkheid zal worden verkregen op sommige onderdeelen tot verlaging van den belastingdruk over te gaan, teneinde op deze wijze de anti-sociale werking, waarvan sprake was, weg te nemen en enkele remmende invloeden van de belastingheffing op het bedrijfsleven zooveel mogelijk te beperken.

Zoo stelt de ondergeteekende zich voor de indiening te bevorderen van een ontwerp van wet tot het heffen van een Nationale Inkomsten- en Winstbelasting, waaraan, naar proportioneele tarieven, zullen worden onderworpen alle binnen het Rijk wonende natuurlijke personen en alle binnen het Rijk gevestigde rechtspersonen, alsmede natuurlijke personen en rechtspersonen, die niet binnen het Rijk wonen of gevestigd zijn, voor hun Nederlandsche inkomsten. Deze belasting zal zooveel mogelijk bij de bron worden geheven, dat wil zeggen, dat, voor zoover dit doenlijk is, op den schuldenaar van huren, pachten, renten, loonen en pensioenen de verplichting wordt gelegd, het bedrag van de door den verhuurder, verpachter, schuldeischer, werknemer of gepensioneerde verschuldigde belasting dadelijk

bij de uitbetaling van hetgeen door hem moet worden betaald, in te houden en aan den fiscus af te dragen. Daartoe dient dan deze belasting te worden gesplitst in een vijftal betrekkelijk zelfstandige onderdeelen, te weten in een huurbelasting, een rentebelasting, een loonbelasting en een winstbelasting, die te zamen alle soorten opbrengsten treffen naar een tarief van 2 pct., terwijl als vijfde onderdeel hieraan zal worden toegevoegd een bijzondere winstbelasting van rechtspersonen, die, naast de winstbelasting naar het tarief van 2 pct., waaraan zoowel de natuurlijke personen als de rechtspersonen zijn onderworpen, naar een tarief van 8 pct. wordt geheven van de hier te lande door rechtspersonen gemaakte bedrijfswinsten.

Deze heffingen zullen, voorzover dit mogelijk is, een persoonlijk karakter dragen. Zoo zal er o. a., zij het op indirecte wijze, plaats zijn voor „kinderaftrek”.

Deze belastingvermindering zal worden verleend bij wijze van teruggaaf van betaalde belasting. Voor ieder kind, dat voor aftrek in aanmerking komt, zal een zeker bedrag der belasting, dat voor iederen belastingschuldige hetzelfde is, worden teruggegeven, doch uiteraard nooit meer dan aan Inkomsten- en Winstbelasting is betaald.

De hogere belastingopbrengst, welke een gevolg zal zijn van de invoering van de Inkomsten- en Winstbelasting, wordt geraamd op netto f 90 miljoen.

Zooals reeds eerder werd gezegd, wenscht de Regeering het echter bij deze aanzienlijke belastingverzwaring niet te laten. Integendeel, deze verzwaring brengt mede, dat de bestaande wetgeving op verschillende punten zal moeten worden herzien.

Zoo zullen maatregelen worden voorgesteld om in verband met den druk van accijnzen, omzetbelasting en crisisheffingen tegemoet te komen aan de nooden van de groote gezinnen. Het systeem hiervoor geschetst ten aanzien van den kinderaftrek voor de Inkomsten- en Winstbelasting zal tot leidraad kunnen dienen. De kosten van deze tegemoetkoming aan de groote gezinnen worden ruw geraamd op *f 11 miljoen*, waarvan het grootste gedeelte ten laste van het Landbouwcrisisfonds kan komen. Verder zal het noodig zijn wijzigingen aan te brengen in de accijnswetgeving. In de eerste plaats wegens den druk, welke wordt uitgeoefend op de minstdraagkrachtigen, en in de tweede plaats om tegemoet te komen aan gemotiveerde klachten van het bedrijfsleven. Ook zal de wet op de Omzetbelasting wellicht nog eenige wijziging moeten ondergaan. Naar ruwe raming zal voor een en ander een bedrag van *f 18 miljoen* beschikbaar moeten worden gesteld.

Ook de tarieven van de wetten op de Vermogensbelasting en de Verdedigingsbelasting I zullen niet ongewijzigd kunnen blijven. Om aan de ergste bezwaren tegemoet te komen, zal zeker een bedrag van *f 8 miljoen* noodig zijn.

Ten slotte vraagt de wet op de Personeele Belasting in dit verband om herziening. Wil deze herziening vooral in het licht van de remmende werking, welke deze wet op het bedrijfsleven heeft, eenig resultaat opleveren, dan zal hiermede ruw gerekend een bedrag van ongeveer *f 10 miljoen* gemoeid zijn. Aangezien de opbrengst van de Personeele Belasting voor gemeentelijke doeleinden bestemd is, zal dit bedrag derhalve ter compensatie van het nadeel voor de gemeenten moeten worden gebruikt.

In totaal zal dus de opbrengst van de Inkomsten- en Winstbelasting, zeer globaal geraamd op f 90 miljoen, moeten worden verminderd met f 40 miljoen, zoodat f 50 miljoen ter dekking van het tekort op de begrooting beschikbaar zal zijn.

Langs dezen weg vertrouwt de Regeering, dat de verzwaring door de nieuwe belastingwetten voldoende zal worden opgevangen voor diegenen, die te zwaar zouden worden getroffen, terwijl anderzijds mag worden verwacht, dat kan worden bijgedragen tot althans eenige stimuleering van het bedrijfsleven.

Overigens zal van de verhooging van invoerrechten voor bepaalde groepen van goederen in het belang van de stimuleering van het bedrijfsleven, waartoe de Regeering het initiatief hoopt te nemen, een meerdere opbrengst van circa f 5 miljoen

kunnen worden verwacht. Op pag. 28 wordt de strekking van dit voornemen nader uiteengezet.

Tegenover het berekende tekort van f 62 miljoen op de begroting voor 1939 zal derhalve een gedeelte van de opbrengst der nieuwe belastingen kunnen worden gesteld. Welk gedeelte dit zal kunnen zijn, zal afhangen van den datum, waarop de nieuwe heffingen in werking kunnen treden.

Tenzij een conjunctuurverbetering de voorwaarde mocht scheppen voor een beter budgetair beeld in de jaren 1940 en 1941, dan thans mag worden verwacht, zal het evenwicht in die jaren langs den weg van verdergaande uitgavenbeperking *moeten* worden verkregen.

De Regeering huldigt derhalve het beginsel, dat het sluitend budget richtsnoer behoort te zijn voor haar financieel beleid. Om dit evenwicht te bereiken, zullen de zware offers moeten worden gevraagd, welke hierboven nader zijn aangegeven. Daarnaast zal een zoodanige beperking van uitgaven worden aangebracht, als thans in verband met den druk, die door de belastingen op de bevolking wordt gelegd, onafwijsbaar noodzakelijk is.

Uit de overtuiging, dat deze offers — de directe in den vorm van nieuwe belastingen zoowel als de indirecte, welke het gevolg van de bezuiniging zijn — een nationaal karakter dragen, omdat zij mogelijk moeten maken de noodzakelijke voortzetting van de verbetering van ons defensie-apparaat, alsmede van de bestrijding der werkloosheid en hare gevolgen, zullen allen kracht moeten putten om deze offers te brengen.

Indien het pogen tot een sluitend budget te komen, met welslagen zou worden bekroond, zouden niet alleen de donkere wolken, welke zich thans aan den financieelen hemel bevinden, afdrijven, doch tevens zou de opklaring, welke daarvan het gevolg zou zijn, weder den nauwen samenhang tusschen uitgavenpeil en belastingpeil duidelijk waarneembaar maken, waardoor de voorwaarden zouden zijn geschapen voor een gezond financieel beleid, dat de juiste verhouding zal weten te vinden tusschen het belastingpeil en den omvang der Overheidstaak.

Wanneer de Regeering zoo nadrukkelijk de saneering van de Overheidsfinanciën op den voorgrond stelt, mag dit niet den indruk wekken, dat zij niet haar volle activiteit kan richten op de groote vraagstukken, welke heden de aandacht vragen. Integendeel, de groote vraagstukken van dezen tijd zijn juist voor een belangrijk deel de oorzaak geworden van het financieele probleem, en het ligt daarom in de rede, dat de Regeering zich met deze vraagstukken, juist met het oog op den invloed daarvan op het Overheidsbudget, zeer intensief bezig moet houden.

De vraagstukken, welke thans het belangrijkste zijn, omdat daarbij rechtstreeks ons volksbestaan is gemoeid, hebben betrekking op de defensie en de werkloosheid.

Over het eerste behoeft thans niet gesproken te worden, omdat dit in het afgelopen zittingjaar een onderwerp van gemeen overleg tusschen de Staten-Generaal en de Regeering is geweest.

Ook over het tweede vraagstuk is in de afgelopen periode door de Staten-Generaal met de Regeering van gedachten gewisseld.

Een blijvende vermindering van de werkloosheid zou niet alleen aan de nog groote groep van werklooze landgenooten de zoo noodige hulp brengen, waarmee het algemeen belang tevens zou zijn gediend, doch eveneens tot een verlichting van de financieele zorgen en als gevolg daarvan tot een verlichting van de zware lasten, welke door ons volk moeten worden gedragen, kunnen leiden.

Binnen de grenzen, welke nu eenmaal gesteld zijn aan de mate, waarin de Overheid de welvaart van het land kan bevorderen, wil de Regeering alles doen, wat in haar vermogen is, om nader tot het doel te komen.

In feite is dit probleem van de welvaartsbevordering geen tweede probleem naast het financieele, doch hetzelfde probleem, alleen van een andere zijde beschouwd.

Het zal intusschen wel duidelijk zijn, dat een consequente concentratie van alle krachten op dit groote probleem andere

belangen noodzakelijkerwijze voorshands meer op den achtergrond moet dringen. Een groote taak voor een geheel volk is nimmer te volbrengen, indien dat volk niet bereid is zich offeringen te getroosten, waarmede dan in dit verband ook worden bedoeld die, welke gelegen zijn in het afzien van wenschen en verlangens, waarvan de vervulling in den weg zou staan aan het bereiken van het gestelde doel.

De Regeering heeft zich opnieuw ernstig rekenschap gegeven van al hetgeen in het belang van een krachtige bestrijding der werkloosheid kan worden gedaan.

Hierboven werd het voornemen reeds medegedeeld om de wijziging, welke het belastingstelsel zal ondergaan, mede dienstbaar te maken aan het wegnemen van in bepaalde belastingen gelegen belemmeringen tegen verruiming van werkgelegenheid.

Zij is voorts tot de conclusie gekomen, dat met betrekking tot de te volgen economische politiek nieuwe maatregelen onvermijdelijk zijn geworden. Zij meent, dat daarbij voorop moet staan behoud en versterking van het particuliere bedrijfsleven. Naast de bestaande maatregelen zullen derhalve eenige nieuwe voorzieningen getroffen moeten worden, waardoor een complex van maatregelen tot schraging van het particuliere bedrijfsleven tot stand komt, dat doelmatig geacht kan worden. Alhoewel niet ontkend kan worden, dat de internationale structuur van het economische leven van Nederland ons land uitermate gevoelig doet zijn voor de ontwikkeling in het buitenland, zoo acht de Regeering het toch noodzakelijk naar meer stabiliteit op de binnenlandsche markt te streven.

De Regeering is voornemens zeer binnenkort voorstellen bij de Staten-Generaal in te dienen voor de verhooging van invoerrechten van eenige groepen van artikelen. Daarmede zal een meer blijvende steun gegeven worden aan eenige bedrijfstakken, die voor de binnenlandsche markt van Nederland van veel beteekenis zijn. Rekening houdende met het geldende tariefstelsel van Nederland, zullen geen specifieke rechten worden voorgesteld, doch zullen de waarderechten verhoogd worden. Voor volledige eindfabrikaten zal daarbij, naar het oordeel der Regeering, 20 pct. als de maximumgrens zijn te stellen. Zooals reeds opgemerkt, zal deze verhooging slechts op een deel van het bestaande tarief worden voorgesteld. De Regeering meent zich te moeten beperken tot een zorgvuldige keuze van de daarvoor in aanmerking komende bedrijfstakken, mede omdat de belangen bij den import uit een algemeen handelspolitiek oogpunt moeten worden ontzien. Een matig beschermend tarief blijft uit dien hoofde dan ook geboden. Zonder vooruit te loopen op de in te dienen ontwerpen zou de Regeering hier willen verklaren, dat zij veel waarde hecht aan stabiele verhoudingen op tariefgebied, zoodat zij de bij haar bestaande voornemens op dit gebied gelijktijdig bekend zal maken; binnen afzienbaren tijd zullen deze voorstellen niet door andere worden gevolgd.

Naast gezonde marktverhoudingen in het binnenland wenscht de Regeering echter hare exportpolitiek niet alleen te handhaven, doch zoo mogelijk te versterken. Daarvoor is het voor het Nederlandsche bedrijfsleven noodig den blik naar alle aanwezige mogelijkheden op de wereldmarkt te richten. De risico's, welke in het internationale economische verkeer heerschen, hebben de Regeering genoopt nader te onderzoeken, in hoeverre hier meer steun geboden kan worden. Daarbij zal echter naar het oordeel van de Regeering voorop moeten staan, dat het bedrijfsleven zelf bereid moet zijn een passend aandeel in de uitzonderlijke risico's te dragen. De Regeering stelt zich voor het Instituut der Exportereditverzekering nog meer dan tot dusverre in te schakelen. Zij denkt daarbij onder andere ook aan garanties voor een langer tijdvak dan tot dusver werd toegestaan. Het spreekt vanzelf, dat de werkverruiming hier het leidende beginsel blijft. De grootere faciliteiten zal zij echter verband laten houden met de mate, waarin het bedrijfsleven zelf aan de risico's wenscht deel te nemen. Zij meent hier samenwerking in het bedrijfsleven te moeten stimuleeren.

De Regeering heeft overwogen, in hoeverre de export nog op andere wijze bevorderd kan worden. Zij houdt daartoe haar aandacht gevestigd op de bediening van nieuwe en de herovering

van ten gevolge van abnormale, vreemde concurrentie, verloren gegane markten. Ook hier staat verruiming der werkgelegenheid op den voorgrond. Indien het mogelijk blijkt nieuwe arbeidskrachten op deze wijze in het productieproces in te schakelen, zal het binnen zekere grenzen verantwoord zijn op de begrooting vrijkomende steungelden voor dit doel te bezigen. Ten einde ongewenschte concurrentieverhoudingen te voorkomen, zal het noodzakelijk zijn, dat ook hier samenwerking van bedrijfs-genooten tot stand komt. Daarbij zal het bedrijfsleven bewijzen moeten geven, dat het tot offers bereid is om nieuwen afzet te verkrijgen. Het spreekt vanzelf, dat met handelspolitieke belangen in belangrijke mate rekening gehouden moet worden; in het bijzonder zal de gevestigde industrie in andere landen ontzien moeten worden. Indien geen blijvende resultaten te verwachten zijn, acht de Regeering zich echter niet verantwoord het bedrijfsleven op deze wijze tegemoet te komen. De Regeering wenscht zich bij deze maatregelen op een streng zakelijken grondslag te plaatsen.

Zij is zich er zeer wel van bewust, dat zij bij een zekere mate van bescherming van de binnenlandsche markt met gevestigde Nederlandsche exportbelangen moet rekening houden. Tegenover bepaalde gewenschte exportmogelijkheden zal Nederland een aantrekkelijke markt moeten blijven. Deze zal het echter eerder zijn bij inschakeling der werklozen in het productieproces dan omgekeerd. Om die reden is een *selectief* optreden, zoowel bij bescherming van de binnenlandsche markt als bij exportbevordering, noodig. Zou men dit uit het oog verliezen, dan wordt het gestelde doel in de waagschaal gesteld.

In het kader van deze maatregelen wenscht de Regeering ook te plaatsen de kapitaalsuitbreiding van de Maatschappij voor Industriefinanciering, waarover in verband met de urgentie een afzonderlijk voorstel werd ingediend bij aanvullingsbegrooting (Gedrukte Stukken Zitting 1937—1938 n°. 562).

Hier moge eveneens worden gewezen op de noodzaak van uitbreiding van het productie-apparaat der Nederlandsche nijverheid in het belang van de landsverdediging. Maatregelen zijn in voorbereiding op dit gebied de eigen productie te bevorderen.

Ook wijst de ondergeteekende er op, dat de Regeering in Hoofdstuk X van de begrooting heeft opgenomen een aanvullende credietmogelijkheid voor kleine nijveren en ambachtslieden. De bedoeling hiervan is een ontbrekende schakel in het credietapparaat tot stand te brengen, waardoor bedoelde personen op zakelijk verantwoorde grondslag langlopende credieten zullen kunnen verkrijgen tot een maximum van f 5000 voor het aanschaffen van machines en het verbeteren hunner outillage in het algemeen. Op deze wijze hoopt de Regeering een nuttig element in het bedrijfsleven en nieuwe arbeidsmogelijkheden te openen. De uitvoering van deze maatregelen zal in handen worden gegeven van de Nederlandsche Middenstandsbank.

Naast de genoemde voorzieningen ter bevordering van de werkgelegenheid zal worden voortgegaan met het treffen van bijzondere maatregelen tot bestrijding der werkloosheid.

Naar de mogelijkheden, een belangrijke uitbreiding te geven aan de uitvoering van die werken, welke bijdragen tot verhooging van het voortbrengingsvermogen van den bodem en daardoor leiden tot het ontstaan van blijvende werkgelegenheid, is een omstandig onderzoek ten einde gebracht, waarvan het resultaat binnenkort zal worden gepubliceerd. Op den grondslag hiervan is besloten tot verdere geleidelijke opvoering van de tewerkstelling bij dit soort objecten, met als einddoel, de werkverschaffing zoo mogelijk te brengen op een peil van 90 000 à 100 000 man. De uitvoering van dit plan zal gedurende eenige jaren belangrijke bedragen vorderen. Het grootste gedeelte daarvan zal gefinancierd kunnen worden uit de gelden, die reeds op den gewonen dienst beschikbaar zijn, terwijl een ander gedeelte, voor 1939 geschat op f 20 millioen, ten laste van den kapitaaldienst zal komen, hetgeen in verband met de te verwachten verbetering van den bodem en het ontstaan van blijvende werkgelegenheid, in de huidige omstandigheden verantwoord wordt geacht.

De uitvoering van dit plan zal meebrengen, dat aan de werkverschaffing het huidige karakter van leniging der werkloosheidsgevolgen wordt ontnomen en dat zij wordt bestrijding der werkloosheid zelf.

Ten slotte wordt ten deze vermeld, dat de voorgenomen herziening mede er op gericht zal zijn, werkverschaffing en werkfonds meer tot één geheel te maken en daaraan een zelfstandige plaats toe te kennen.

Met het oog op den omvang en den duur van het euvel der jeugdwerkloosheid is de Regeering van oordeel, dat het in het belang van de handhaving der volkskracht onvermijdelijk is, te komen tot nieuwe maatregelen van tijdelijk karakter, welke kunnen bijdragen tot krachtiger bestrijding van dit kwaad. Ten einde deze crisis-voorziening mogelijk te maken, meent de Regeering daarom, de beschikbaarstelling van een belangrijke verhooging, boven hetgeen tot nog toe aan de bestrijding der jeugdwerkloosheid werd ten koste gelegd, te moeten bevorderen. Het ligt in de bedoeling, om, nadat de Rijkscommissie van Advies inzake het vraagstuk van de werkloosheid onder de jeugd ter zake zal zijn gehoord, nadere voorstellen te doen, waarbij dan het definitieve in 1939 te besteden bedrag, verdeeld over de betrokken hoofdstukken, zal worden aangevraagd.

Zijn hiermede de inzichten van de Regeering omtrent de financieele omstandigheden van het Rijk en de taak, welke de Regeering zich in verband daarmee stelt, ter kennis van de Staten-Generaal gebracht, deze mededeelingen zouden niet volledig zijn, indien niet eveneens aan de financieele positie van de gemeenten aandacht werd geschonken.

De moeilijkheden, welke de gemeenten ondervinden, zijn zoowel in oorzaak als gevolg van hetzelfde karakter als die van het Rijk.

Ook voor de gemeenten geldt daarom de noodzaak van een ernstige, voortgezette bezuiniging. Bestaat daarmede ook de noodzaak tot verruiming van de ter beschikking van de gemeenten staande middelen?

Het is voor de beantwoording dezer vraag wenschelijk de huidige wijze van hulpverlening aan gemeenten, welke budgettaire moeilijkheden ondervinden, in beschouwing te nemen. Ongeveer 700 gemeenten behoeven geen bijzondere hulp, zij kunnen zich zelf redden en hebben zelfs in deze voor Overheidsbudgetten zoo moeilijke crisisjaren het evenwicht in haar begrotingen kunnen handhaven. De overige gemeenten hebben hiertoe geen kans gezien en verkeerden dus in dezelfde positie als het Rijk. Waar de positie gelijk was, zou een onthouding van hulp uit de Rijkskas aan die gemeenten te verdedigen zijn geweest, omdat zoodanige hulp niet met werkelijk beschikbare middelen kon worden verleend, doch slechts tot effect had, dat de tekorten van de gemeenten geconcentreerd werden bij het Rijk.

Niettemin heeft de verhouding tusschen het Rijk en de gemeenten zich in andere richting in de afgelopen jaren ontwikkeld. In het Werkloosheidssubsidiefonds werd een middel gezien om de gemeenten met budgettaire tekorten te helpen en daarnaast bleef het Rijk de gemeenten, die desondanks niet voldoende geholpen konden worden, rechtstreeks steunen. In de gegeven omstandigheden was deze toestand aanvankelijk bevredigend. Wel moest van Rijksweg een controle op een zuinig beleid dezer gemeenten worden uitgeoefend, doch waar reeds een zeer vergaande nivelleering tusschen de uitgaven en inkomsten van de verschillende gemeenten bij de wet op de financieele verhouding tusschen het Rijk en de gemeenten en de wet op het Werkloosheidssubsidiefonds was ingevoerd en desondanks zulke groote verschillen tusschen de gemeenten onderling bleven bestaan, dat een 700 gemeenten — aanvankelijk meer — op eigen beenen konden staan, en de overige bijzondere hulp noodig hadden, moest de tijdelijke inperking van de gemeentelijke zelfstandigheid als een noodzakelijk gevolg van de abnormale omstandigheden worden aanvaard.

De snelle achteruitgang had evenwel alras tot gevolg, dat het Werkloosheidssubsidiefonds niet meer bij machte was in de begrotingstekorten te voorzien. Toen de tekorten van dit Fonds

zich gingen accumuleeren, werden de bijdragen in de tekorten voor een deel in den vorm van een renteloos voorschot en voor het overige als bijdrage à fonds perdu verstrekt.

Uit het hiervoor op pag. 14 medegedeelde omtrent de voorgenomen verandering van de wijze van verleening van de bijdragen in de begrotingstekorten van de gemeenten zal gebleken zijn, dat de Regeering het voornemen koestert voor te stellen, dat deze bijdragen voortaan rechtstreeks uit 's Rijks kas volledig à fonds perdu zullen worden verstrekt.

Indien dit voorstel wordt gevolgd, zal dus van de nieuwe belastingmiddelen, tot invoering waarvan het voorstel wordt gedaan, een bedrag van f 21,6 miljoen dienen ter verstrekking van bijdragen à fonds perdu aan de gemeenten ter vervanging van rentelooze voorschotten.

Deze wijziging is uiteraard van groot belang voor de gemeenten.

Hiermede zijn de gemeenten evenwel in haar financieel beleid nog niet zelfstandig geworden. Wil men tot die zelfstandigheid geraken, dan zal het noodig zijn er naar te streven voor de toe te kennen bijdragen objectieve normen te vinden, waarvan de consequentie echter niet mag zijn, dat in meerdere of mindere mate aan tal van gemeenten, die de bijdragen niet noodig hebben, eveneens nieuwe middelen toevallen. Het is niet verantwoord de opbrengst van de nieuwe belastingen voor een betekenend deel te bestemmen voor gemeenten, welke daaraan geen strikte behoefte hebben. Intusschen maakt de thans gegroeide toestand van bijpassing van tekorten in zoovele gemeenten het gevaar geenszins denkbeeldig, dat het verantwoordelijkheidsgevoel voor het financieele beleid verslapt, hetwelk gevolgen teweeg kan brengen, welker voorkoming een offer rechtvaardigt. Aangezien het streven naar de vaststelling van objectieve normen stellig ten gevolge zal hebben, dat eene kleine veruiming van de voor 1939 strikt noodige bijdragen moet plaats vinden, heeft de ondergeteekende termen gevonden in de opstelling van het reële budgetaire tekort een bedrag van f 5 miljoen op te nemen voor de saneering van de gemeentelijke financiën. Dit bedrag in combinatie met de thans voor bijdragen in de begrotingstekorten uitgetrokken bedragen zal moeten dienen voor een zoodanige herziening van de financieele uitkeeringsregelen, dat een aanmerkelijk grooter aantal gemeenten haar zelfstandigheid weder verkrijgt.

Het vraagstuk van de noodlijdende gemeenten kan langs dezen weg van verdere nivelleering en grotere bijdragen wellicht tijdelijk tot geringere proporties worden teruggebracht, een afdoende oplossing, voor zoover daarvan althans in deze tijden sprake kan zijn, zal alleen mogelijk zijn, indien in veel sterkere mate dan thans het geval is, de eigen verantwoordelijkheid der gemeenten voor het doen van uitgaven weder wordt ingeschakeld en allerwege verstaan wordt, dat het centraal gezag de verantwoordelijkheid voor het financieel beheer der gemeenten niet kan en mag overnemen.

Voor al in de huidige omstandigheden, waarin bezuiniging op het Overheidsapparaat zoo dringend noodig is, kan deze meest reële waarborg voor een zuinig beheer niet worden gemist.

In welke richting de Regeering dezen waarborg meent te kunnen verstevigen, kan blijken uit het ontwerp van wet tot wijziging van de wet tot steun aan de noodlijdende gemeenten, hetwelk zeer binnenkort wordt aangeboden. Te dezer plaatse moge voor een nadere motiveering van dit ontwerp van wet naar de daarbij gevoegde Memorie van Toelichting worden verwezen.

Eveneens zal een regeling van het forensenvraagstuk, waarvan het doel o.m. is een betere financieele verhouding tusschen de gemeenten onderling te scheppen, gelijktijdig worden aangeboden.

De Regeering heeft het vertrouwen, dat deze verschillende middelen in combinatie met elkaar in staat zullen zijn de saneering van de gemeentelijke financiën daadwerkelijk te bevorderen.

Als voorwaarde van haar medewerking aan deze saneering moet zij in 's Lands belang, zoolang de omstandigheden niet

veranderen, blijven stellen den eisch van versobering van de gemeentelijke huishouding en van beperking van de gemeentelijke taak tot het noodzakelijke. Zij overweegt, of ter waarborging van zoodanig beleid nadere wettelijke maatregelen noodig zijn.

#### Kapitaaldienst.

Uit de op pag. 19 medegedeelde cijfers kan blijken, in welke mate het totaal der kapitaalsuitgaven de laatste jaren is gestegen.

Het voor 1939 gevorderde bedrag zal voor het aangekondigde plan tot ontginning en herontginning van gronden nog met f 20 miljoen dienen te worden verhoogd.

Al ziet de Regeering voorshands geen kans het totaal-bedrag van de geraamde uitgaven voor 1939 te verminderen, omdat zich daaronder verschillende uitgaven bevinden, welke in nauw verband staan met de primaire belangen, welke de Regeering thans heeft te behartigen, blijft zij voor de naaste toekomst op beperking haar aandacht richten. Immers van sanering van de financiële positie kan geen sprake zijn, zoolang tusschen het bedrag voor nieuwe voor een deel improductieve of slechts ten deele productieve kapitaalsuitgaven, hetwelk voor 1939, afgezien van de kapitaalverstrekkingen aan de bedrijven, de voorschotten aan derden, alsmede van de zooeven genoemde f 20 miljoen, op rond f 159 miljoen moet worden gesteld, en het bedrag der schuldaflossing, hetwelk voor 1939, afgezien van de aflossing op de schuld van de Staatsbedrijven, f 58,9 miljoen belooft, zulk een wanverhouding bestaat als thans het geval is.

Ten slotte veroorlooft de ondergeteekende zich nog eenige mededeelingen te doen omtrent den stand der kas.

De kaspositie was op 15 September jl. als volgt:

#### Verplichtingen:

|                                                                                                                                                                                                                                                              |                 |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|
| Schatkistbiljetten in omloop .....                                                                                                                                                                                                                           | f 224 164 000,— |
| Schatkistpromessen in omloop .....                                                                                                                                                                                                                           | —               |
| <hr/>                                                                                                                                                                                                                                                        |                 |
| Uitstaand schatkistpapier .....                                                                                                                                                                                                                              | f 224 164 000,— |
| Zilverbons in omloop .....                                                                                                                                                                                                                                   | 1 084 018,50    |
| Schuld op ult. Augustus jl. aan de gemeenten wegens aan haar uit te keeren hoofdsom der personeele belasting, aandeel in de hoofdsom der grondbelasting en der gemeentefondsbelasting, alsmede opcenten op die belastingen en op de vermogensbelasting ..... | 10 483 860,22   |
| Schuld aan Curaçao .....                                                                                                                                                                                                                                     | 1 773 562,50    |
| Schuld aan het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds .....                                                                                                                                                                                                       | 148 405 097,50  |
| Schuld aan het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie .....                                                                                                                                                                                   | 233 820 185,18  |
| Schuld aan het Landbouwcrisisfonds .....                                                                                                                                                                                                                     | 49 604 625,97   |
| Schuld aan de Rijksverzekeringsbank .....                                                                                                                                                                                                                    | 38 259 665,03   |
| Schuld aan de Rijkspostspaarbank .....                                                                                                                                                                                                                       | 13 118 850,37   |
| Schuld aan den Postchèque- en girodienst ..                                                                                                                                                                                                                  | 3 349 802,27    |
| Schuld aan de Indische Pensioenfondsen ...                                                                                                                                                                                                                   | 3 524 885,50    |
| Schuld aan de Staatsmijnen .....                                                                                                                                                                                                                             | 11 560 000,—    |
| Schuld aan Kamers van Koophandel, Werkloozenkassen en andere instellingen .....                                                                                                                                                                              | 10 936 183,13   |
| <hr/>                                                                                                                                                                                                                                                        |                 |
| f 750 084 736,17                                                                                                                                                                                                                                             |                 |

*Vorderingen:*

Vordering in rekening-courant op:

|                          |                 |
|--------------------------|-----------------|
| Nederlandsch-Indië ..... | f 12 514 530,33 |
| Suriname .....           | 11 344 269,23   |

Kasvorderingen op het buitenland:

*a.* Duitschland:

Krediet B ..... f 87 182 325,55

*b.* Polen (relief-

krediet) ..... 191 100,—

*c.* Oostenrijk

(levensmidde-

len en relief-

krediet) ..... 15 878 128,—

---

103 251 553,55

Saldo-tegoed der postreke-  
ningen van Rijkscomptabelen 41 197 981,73

Saldo-tegoed van het Rijk  
bij De Nederlandsche Bank ... 169 481 609,77

Saldo-tegoed van het Rijk  
bij de Bank voor Nederland-  
sche Gemeenten ..... 3 100 864,56

Vordering op het Staats-  
bedrijf der Artillerie-Inrich-  
tingen ..... 10 642 982,72

Vordering op het Staats-  
muntbedrijf ..... 318 893,08

Vordering op het Staats-  
bedrijf der Algemeene Lands-  
drukkerij ..... 142 844,83

Vordering op het Staats-  
visschershavenbedrijf ..... 129 348,99

Vorderingen op andere in-  
stellingen ..... 150 000,—

---

f 352 274 878,79

---

f 397 809 857,38

---

Op 15 September 1938 waren geen kasgeldleeningen aan de gemeenten verstrekt.

*De Minister van Financiën,*  
J. A. DE WILDE.

**BIJLAGEN,**  
behoorende bij de Nota, betreffende  
den toestand van 's Rijks financiën,  
overgelegd bij de ontwerp-Rijks-  
begrooting voor het dienstjaar 1939.

- A. Algemeene Verzamelstaat der Rijks-  
begrooting voor het dienstjaar 1939.
- B. Beknopt vergelijkend overzicht van de  
raming der middelen van de Rijksbe-  
grooting voor het dienstjaar 1939.
- C. Vergelijkend overzicht tusschen de  
uitgaven en inkomsten en de saldi  
van de verschillende onderdeelen van  
de Begrootingshoofdstukken 1939 en  
1938 (Gewone dienst).
- D. Staat van de opbrengst van Rijks-  
middelen over de dienstjaren 1928 tot  
en met 1937.

## Bijlage A.

## ALGEMEENE VERZAMELSTAAT DER RIJKSBEGRUOTING VOOR HET DIENSTJAAR 1939.

## TITEL A. GEWONE DIENST.

| OMSCHRIJVING.                                                                          | Geraamd<br>voor 1939. | Toegestane uit-<br>gaven en geraam-<br>de Middelen voor<br>1938. | Verschil tusschen de raming voor<br>1939 en de bedragen, toegestaan<br>(geraamd) voor 1938. |                     | Vermoedelijk<br>beloop der uit-<br>gaven en vermoe-<br>delijke opbrengst<br>der Middelen<br>voor 1937*) |
|----------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------|------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                        |                       |                                                                  | Meer.                                                                                       | Minder.             |                                                                                                         |
| <b>UITGAVEN.</b>                                                                       |                       |                                                                  |                                                                                             |                     |                                                                                                         |
| <b>Totalen der titels A van de hoofd-<br/>stukken der begrooting<br/>van uitgaven.</b> |                       |                                                                  |                                                                                             |                     |                                                                                                         |
| Hfdst. I. Huis der Koningin . . .                                                      | f 1 560 000,—         | f 1 760 000,—                                                    |                                                                                             | f 200 000,—         | f 1 746 180,85                                                                                          |
| „ II. Hooge Colleges van Staat en<br>Kabinet der Koningin. . .                         | 1 873 287,—           | 1 940 195,—                                                      |                                                                                             | 66 908,—            | 1 817 310,54                                                                                            |
| „ IIA. Algemeene Zaken . . . .                                                         | 92 914,—              | 83 544,—                                                         | f 9 370,—                                                                                   |                     | 70 126,73                                                                                               |
| „ III. Buitenlandsche Zaken. . .                                                       | 3 803 785,—           | 3 710 573,—                                                      | 93 212,—                                                                                    |                     | 3 935 530,02                                                                                            |
| „ IV. Justitie . . . . .                                                               | 27 569 697,—          | 26 360 786,—                                                     | 1 208 911,—                                                                                 |                     | 25 853 856,76                                                                                           |
| „ V. Binnenlandsche Zaken . .                                                          | 32 992 742,—          | 33 529 868,—                                                     |                                                                                             | 537 126,—           | 27 883 666,—                                                                                            |
| „ VI. Onderwijs, Kunsten en We-<br>tenschappen . . . . .                               | 146 026 570,—         | 142 361 033,—                                                    | 3 665 537,—                                                                                 |                     | 142 240 084,—                                                                                           |
| „ VIIA. Nationale Schuld . . . .                                                       | 148 009 743,—         | 150 567 958,—                                                    |                                                                                             | 2 558 215,—         | 146 851 401,82 <sup>5</sup>                                                                             |
| „ VIIB. Financiën . . . . .                                                            | 64 192 870,—          | 63 263 280,—                                                     | 929 590,—                                                                                   |                     | 54 455 542,60                                                                                           |
| „ VIII. Defensie . . . . .                                                             | 134 858 170,—         | 110 359 238,—                                                    | 24 498 932,—                                                                                |                     | 87 582 194,—                                                                                            |
| „ IX. Waterstaat. . . . .                                                              | 48 583 981,—          | 50 255 348,—                                                     |                                                                                             | 1 671 367,—         | 43 299 382,97                                                                                           |
| „ X. Economische Zaken . . .                                                           | 14 510 354,—          | 13 948 113,—                                                     | 562 241,—                                                                                   |                     | 15 760 612,78                                                                                           |
| „ XI. Sociale Zaken . . . . .                                                          | 107 378 013,—         | 97 040 622,—                                                     | 10 337 391,—                                                                                |                     | 94 760 912,—                                                                                            |
| „ XII. Koloniën. . . . .                                                               | 13 347 907,—          | 8 379 557,—                                                      | 4 968 350,—                                                                                 |                     | 19 066 750,—                                                                                            |
| „ XIII. Onvoorziene Uitgaven. . .                                                      | 30 000,—              | 30 000,—                                                         |                                                                                             |                     | 27 313,35                                                                                               |
|                                                                                        | f 744 830 033,—       | f 703 590 115,—                                                  | f 46 273 534,—<br>41 239 918,—                                                              | 5 033 616,—         | f 665 350 864,42 <sup>5</sup>                                                                           |
| <b>MIDDELEN.</b>                                                                       |                       |                                                                  |                                                                                             |                     |                                                                                                         |
| <b>Totaal van den ramingstaat (titel A).</b>                                           | <b>602 153 493,—</b>  | <b>689 950 275,—</b>                                             |                                                                                             | <b>87 796 782,—</b> | <b>703 019 588,—</b>                                                                                    |
| Voordeelig saldo . . . . .                                                             |                       |                                                                  |                                                                                             |                     | f 37 668 723,57 <sup>5</sup>                                                                            |
| Nadeelig saldo. . . . .                                                                | f 142 676 540,—       | f 13 639 840,—                                                   |                                                                                             |                     |                                                                                                         |

\*) De in deze kolom vermelde bedragen zijn gegroepeerd volgens de tegenwoordige departementale indeeling.

## TITEL B. KAPITAALDIENST.

| OMSCHRIJVING.                                                                | Geraamd<br>voor 1939. | Toegestane uit-<br>gaven en geraamd-<br>de Middelen voor<br>1938. | Verschil tusschen de raming voor<br>1939 en de bedragen, toegestaan<br>(geraamd) voor 1938. |         | Vermoedelijk<br>beloop der uit-<br>gaven en vermoedelijke<br>opbrengst<br>der Middelen<br>voor 1937. *) |
|------------------------------------------------------------------------------|-----------------------|-------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------|---------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                              |                       |                                                                   | Meer.                                                                                       | Minder. |                                                                                                         |
| <b>UITGAVEN.</b>                                                             |                       |                                                                   |                                                                                             |         |                                                                                                         |
| <b>Totalen der titels B van de hoofdstukken der begrooting van uitgaven.</b> |                       |                                                                   |                                                                                             |         |                                                                                                         |
| Hfdst. V. Binnenlandsche Zaken . .                                           | f 21 197 656,—        | f 15 072 567,—                                                    | f 6 125 089,—                                                                               |         | f 14 359 081,—                                                                                          |
| „ VIIA. Nationale Schuld . . . .                                             | 11 000 000,—          | 11 000 000,—                                                      |                                                                                             |         | 11 000 000,—                                                                                            |
| „ VIIB. Financiën . . . . .                                                  | 113 167 429,—         | 98 462 686,—                                                      | 14 704 743,—                                                                                |         | 116 725 992,40                                                                                          |
| „ VIII. Defensie . . . . .                                                   | 98 838 850,—          | 41 620 200,—                                                      | 57 218 650,—                                                                                |         | 2 726 326,—                                                                                             |
| „ IX. Waterstaat. . . . .                                                    | 14 978 070,—          | 11 918 000,—                                                      | 3 060 070,—                                                                                 |         | 10 025 748,29                                                                                           |
| „ X. Economische Zaken . . .                                                 | 1 228 000,—           | 174 000,—                                                         | 1 054 000,—                                                                                 |         | 2 193 895,03                                                                                            |
| „ XI. Sociale Zaken . . . . .                                                | 3 500 000,—           | 1 825 000,—                                                       | 1 675 000,—                                                                                 |         | 1 200 000,—                                                                                             |
|                                                                              | f 263 910 005,—       | f 180 072 453,—                                                   | f 83 837 552,—                                                                              |         | f 158 231 042,72                                                                                        |
| <b>MIDDELEN.</b>                                                             |                       |                                                                   |                                                                                             |         |                                                                                                         |
| <b>Totaal van den ramingstaat (titel B)</b>                                  | <b>25 350 150,—</b>   | <b>24 239 950,—</b>                                               | <b>1 110 200,—</b>                                                                          |         | <b>50 143 133,—</b>                                                                                     |
| <i>Voordeelig saldo . . . . .</i>                                            |                       |                                                                   |                                                                                             |         |                                                                                                         |
| <i>Nadeelig saldo. . . . .</i>                                               | f 238 559 855,—       | f 155 832 503,—                                                   |                                                                                             |         | f 108 087 909,72                                                                                        |

## GEHEELE DIENST.

| S A L D I.                                  | Geraamd<br>voor 1939. | Vastgestelde<br>begrooting 1938. | Vermoedelijke<br>uitkomst dienst<br>1937. |
|---------------------------------------------|-----------------------|----------------------------------|-------------------------------------------|
| <i>Voordeelig saldo titel A . . . . .</i>   |                       |                                  | f 37 668 723,57 <sup>5</sup>              |
| <i>Nadeelig saldo „ A . . . . .</i>         | f 142 676 540,—       | f 13 639 840,—                   |                                           |
| <i>Voordeelig saldo titel B . . . . .</i>   |                       |                                  |                                           |
| <i>Nadeelig saldo „ B . . . . .</i>         | 238 559 855,—         | 155 832 503,—                    | 108 087 909,72                            |
| <i>Voordeelig saldo Geheele dienst. . .</i> |                       |                                  |                                           |
| <i>Nadeelig saldo „ „ . . .</i>             | f 381 236 395,—       | f 169 472 343,—                  | f 70 419 186,14 <sup>5</sup>              |

\*) De in deze kolom vermelde bedragen zijn gegroepeerd volgens de tegenwoordige departementale indeeling.

## Bijlage B.

## Beknopt vergelijkend overzicht van de Raming der

| OMSCHRIJVING.                                                                 |   | R A M I N G<br>voor 1939. |                 |
|-------------------------------------------------------------------------------|---|---------------------------|-----------------|
| TITEL A. GEWONE DIENST.                                                       |   |                           |                 |
| Hoofdstuk I. Huis der Koningin . . . . .                                      |   |                           | Memorie         |
| Hoofdstuk II. Hooge Colleges van Staat en Kabinet der Koningin . . . . .      |   | f                         | 62 525,—        |
| Hoofdstuk IIA. Departement van Algemeene Zaken . . . . .                      |   |                           | 33 947,—        |
| Hoofdstuk III. Departement van Buitenlandsche Zaken . . . . .                 |   |                           | 932 336,—       |
| Hoofdstuk IV. Departement van Justitie . . . . .                              |   |                           | 5 638 110,—     |
| Hoofdstuk V. Departement van Binnenlandsche Zaken . . . . .                   |   |                           | 14 640 770,—    |
| Hoofdstuk VI. Departement van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen . . . . .   |   |                           | 13 500 910,—    |
| Hoofdstuk VIIA. Nationale Schuld . . . . .                                    |   |                           | 30 740 155,—    |
| Hoofdstuk VII <sup>B</sup> . Departement van Financiën:                       |   |                           |                 |
| Grondbelasting . . . . .                                                      | f | 6 613 000,—               |                 |
| Inkomstenbelasting, hoofdsom en opcenten . . . . .                            |   | 59 500 000,—              |                 |
| Vermogensbelasting, hoofdsom en opcenten . . . . .                            |   | 15 000 000,—              |                 |
| Verdedigingsbelasting I. . . . .                                              |   | 3 500 000,—               |                 |
| Belasting van de doode hand . . . . .                                         |   |                           |                 |
| Dividend- en tantiëmebelasting, hoofdsom en opcenten . . . . .                |   | 24 300 000,—              |                 |
| Invoerrechten . . . . .                                                       |   | 64 000 000,—              |                 |
| Statistiekrecht . . . . .                                                     |   | 2 500 000,—               |                 |
| Accijns op zout. . . . .                                                      |   | 2 000 000,—               |                 |
| Accijns op geslacht . . . . .                                                 |   | 7 500 000,—               |                 |
| Accijns op wijn. . . . .                                                      |   | 1 875 000,—               |                 |
| Accijns op gedistilleerd. . . . .                                             |   | 25 500 000,—              |                 |
| Accijns op bier. . . . .                                                      |   | 8 000 000,—               |                 |
| Accijns op suiker . . . . .                                                   |   | 51 000 000,—              |                 |
| Accijns op tabak . . . . .                                                    |   | 25 500 000,—              |                 |
| Belasting op gouden en zilveren werken . . . . .                              |   | 575 000,—                 |                 |
| Omzetbelasting . . . . .                                                      |   | 82 000 000,—              |                 |
| Couponbelasting . . . . .                                                     |   |                           |                 |
| Rechten en boeten van zegel . . . . .                                         |   | 20 000 000,—              |                 |
| Rechten en boeten van registratie . . . . .                                   |   | 13 750 000,—              |                 |
| Rechten en boeten van successie, van overgang bij overlijden en van schenking |   | 40 000 000,—              |                 |
|                                                                               | f | 453 113 000,—             |                 |
| Overige middelen betreffende Financiën . . . . .                              |   | 56 864 294,—              |                 |
| Totaal Hoofdstuk VII <sup>B</sup> . . . . .                                   |   |                           | f 509 977 294,— |

## Middelen van de Rijksbegrooting voor het dienstjaar 1939.

| R A M I N G<br>voor 1938. |                 | V E R S C H I L<br>tusschen de raming voor 1939 en die voor 1938. |            |                 |                | DIENSTJAAR 1937. *)<br>Vermoedelijke opbrengst. |                 |
|---------------------------|-----------------|-------------------------------------------------------------------|------------|-----------------|----------------|-------------------------------------------------|-----------------|
|                           |                 | Meer.                                                             |            | Minder.         |                |                                                 |                 |
|                           | f 2 000,—       |                                                                   |            |                 | f 2 000,—      |                                                 | f 2 000,—       |
|                           | 64 026,—        |                                                                   |            |                 | 1 501,—        |                                                 | 63 197,—        |
|                           | 21 475,—        |                                                                   | f 12 472,— |                 |                |                                                 | 26 486,—        |
|                           | 886 636,—       |                                                                   | 45 700,—   |                 |                |                                                 | 985 163,—       |
|                           | 5 832 281,—     |                                                                   |            |                 | 194 171,—      |                                                 | 5 544 757,—     |
|                           | 14 673 363,—    |                                                                   |            |                 | 32 593,—       |                                                 | 15 154 915,—    |
|                           | 13 687 565,—    |                                                                   |            |                 | 186 655,—      |                                                 | 14 286 155,—    |
|                           | 30 466 561,—    |                                                                   | 273 594,—  |                 |                |                                                 | 34 016 505,—    |
| f 10 600 000,—            |                 |                                                                   |            | f 3 987 000,—   |                | f 10 300 000,—                                  |                 |
| 75 000 000,—              |                 |                                                                   |            | 15 500 000,—    |                | 72 500 000,—                                    |                 |
| 20 000 000,—              |                 |                                                                   |            | 5 000 000,—     |                | 20 500 000,—                                    |                 |
| 9 000 000,—               |                 |                                                                   |            | 5 500 000,—     |                | 10 645 000,—                                    |                 |
| 1 800 000,—               |                 |                                                                   |            | 1 800 000,—     |                | 1 988 000,—                                     |                 |
| 21 000 000,—              |                 | 3 300 000,—                                                       |            |                 |                | 22 378 009,—                                    |                 |
| 98 000 000,—              |                 |                                                                   |            | 34 000 000,—    |                | 97 259 527,—                                    |                 |
| 2 500 000,—               |                 |                                                                   |            |                 |                | 2 770 097,—                                     |                 |
| 2 000 000,—               |                 |                                                                   |            |                 |                | 1 804 516,—                                     |                 |
| 7 200 000,—               |                 | 300 000,—                                                         |            |                 |                | 7 357 214,—                                     |                 |
| 2 200 000,—               |                 |                                                                   |            | 325 000,—       |                | 2 204 290,—                                     |                 |
| 28 000 000,—              |                 |                                                                   |            | 2 500 000,—     |                | 28 445 658,—                                    |                 |
| 7 000 000,—               |                 | 1 000 000,—                                                       |            |                 |                | 7 814 399,—                                     |                 |
| 55 000 000,—              |                 |                                                                   |            | 4 000 000,—     |                | 55 300 287,—                                    |                 |
| 35 000 000,—              |                 |                                                                   |            | 9 500 000,—     |                | 35 336 082,—                                    |                 |
| 575 000,—                 |                 |                                                                   |            |                 |                | 571 390,—                                       |                 |
| 75 000 000,—              |                 | 7 000 000,—                                                       |            |                 |                | 74 157 933,—                                    |                 |
| 6 000 000,—               |                 |                                                                   |            | 6 000 000,—     |                | 6 321 551,—                                     |                 |
| 26 000 000,—              |                 |                                                                   |            | 6 000 000,—     |                | 32 561 408,—                                    |                 |
| 17 000 000,—              |                 |                                                                   |            | 3 250 000,—     |                | 16 647 004,—                                    |                 |
| 46 000 000,—              |                 |                                                                   |            | 6 000 000,—     |                | 45 030 244,—                                    |                 |
| f 544 875 000,—           |                 | f 11 600 000,—                                                    |            | f 103 362 000,— |                | f 551 892 609,—                                 |                 |
| 52 597 181,—              |                 | Meer 4 267 113,—                                                  | Minder     | 91 762 000,—    |                | 50 903 541,—                                    |                 |
|                           | f 597 472 181,— |                                                                   |            |                 | f 87 494 887,— |                                                 | f 602 796 150,— |

\*) De in deze kolom vermelde bedragen zijn gegroepeerd volgens de tegenwoordige departementale indeeling.  
N°. 2.

| OMSCHRIJVING.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | R A M I N G<br>voor 1939.                                                                   |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------|
| Hoofdstuk VIII. Departement van Defensie. . . . .<br>Hoofdstuk IX. Departement van Waterstaat . . . . .<br>Hoofdstuk X. Departement van Economische Zaken . . . . .<br>Hoofdstuk XI. Departement van Sociale Zaken . . . . .<br>Hoofdstuk XII. Departement van Koloniën. . . . .<br>Hoofdstuk XIII. Overige ontvangsten . . . . . | f 5 574 737,—<br>2 619 692,—<br>5 150 410,—<br>12 587 468,—<br>695 139,—<br><i>Memorie.</i> |
| Totaal Titel A. Gewone dienst . . . .                                                                                                                                                                                                                                                                                             | f 602 153 493,—                                                                             |
| <b>TITEL B. KAPITAALDIENST.</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                             |
| Hoofdstuk VIIA. Nationale Schuld. . . . .<br>Hoofdstuk VIIB. Departement van Financiën . . . . .<br>Hoofdstuk IX. Departement van Waterstaat . . . . .<br>Hoofdstuk X. Departement van Economische Zaken . . . . .                                                                                                                | 19 551 850,—<br>5 507 000,—<br>111 300,—<br>180 000,—                                       |
| Totaal Titel B. Kapitaaldienst . . . .                                                                                                                                                                                                                                                                                            | f 25 350 150,—                                                                              |

| RAMING<br>voor 1938. |                 | VERSCHIL<br>tusschen de raming voor 1939 en die voor 1938. |               |         |                | DIENSTJAAR 1937 *)<br>Vermoedelijke opbrengst. |                 |
|----------------------|-----------------|------------------------------------------------------------|---------------|---------|----------------|------------------------------------------------|-----------------|
|                      |                 | Meer.                                                      |               | Minder. |                |                                                |                 |
|                      | f 4 964 394,—   |                                                            | f 610 343,—   |         |                |                                                | f 5 119 290,—   |
|                      | 2 909 933,—     |                                                            |               |         | f 290 241,—    |                                                | 4 149 990,—     |
|                      | 4 646 453,—     |                                                            | 503 957,—     |         |                |                                                | 5 337 100,—     |
|                      | 13 740 913,—    |                                                            |               |         | 1 153 445,—    |                                                | 14 693 736,—    |
|                      | 582 494,—       |                                                            | 112 645,—     |         |                |                                                | 844 144,—       |
|                      | Memorie.        |                                                            |               |         |                |                                                | —,—             |
|                      | f 689 950 275,— |                                                            |               |         | f 87 796 782,— |                                                | f 703 019 588,— |
|                      | 16 939 650,—    |                                                            | f 2 612 200,— |         |                |                                                | 34 365 368,—    |
|                      | 6 850 000,—     |                                                            |               |         | 1 343 000,—    |                                                | 15 344 055,—    |
|                      | 270 300,—       |                                                            |               |         | 159 000,—      |                                                | 245 269,—       |
|                      | 180 000,—       |                                                            |               |         |                |                                                | 188 441,—       |
|                      | f 24 239 950,—  |                                                            | f 1 110 200,— |         |                |                                                | f 50 143 133,—  |

\*) De in deze kolom vermelde bedragen zijn gegroepeerd volgens de tegenwoordige departementale indeeling.

Nº. 2.

4\*

## Bijlage C.

VERGELIJKEND OVERZICHT TUSSCHEN DE UITGAVEN EN INKOMSTEN EN DE SALDI VAN DE  
VERSCHILLENDE ONDERDEELLEN VAN DE BEGROOTINGSHOOFDSTUKKEN 1939 EN 1938.

(GEWONE DIENST.)

| Hoofdstuk<br>der Begrooting.                         | Onderwerpen.                                                                         | 1939.          |                   |                    |                      | 1938.          |                   |                    |                      |
|------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------|----------------|-------------------|--------------------|----------------------|----------------|-------------------|--------------------|----------------------|
|                                                      |                                                                                      | Uit-<br>gaven. | Ont-<br>vangsten. | Nadeelig<br>saldo. | Voordeelig<br>saldo. | Uit-<br>gaven. | Ont-<br>vangsten. | Nadeelig<br>saldo. | Voordeelig<br>saldo. |
| I. Huis der Koningin.                                | —                                                                                    | f 1 560 000    | Memorie           | f 1 560 000        | —                    | f 1 760 000    | f 2 000           | f 1 758 000        | —                    |
| II. Hooge Colleges van Staat en Kabinet der Koningin | Staten-Generaal . . . . .                                                            | f 1 155 810    | f 26 100          | f 1 129 710        | —                    | f 1 237 168    | f 28 195          | f 1 208 973        | —                    |
|                                                      | Raad van State . . . . .                                                             | 174 316        | 9 765             | 164 551            | —                    | 173 494        | 9 565             | 163 929            | —                    |
|                                                      | Algemeene Rekenkamer . . .                                                           | 324 349        | 21 420            | 302 929            | —                    | 315 078        | 20 884            | 294 194            | —                    |
|                                                      | Kanselarij der Nederlandsche Orden . . . . .                                         | 26 182         | 640               | 25 542             | —                    | 21 448         | 832               | 20 616             | —                    |
|                                                      | Kabinet der Koningin . . . .                                                         | 71 855         | 4 600             | 67 255             | —                    | 70 597         | 4 550             | 66 047             | —                    |
|                                                      | Pensioensuitgaven/ontvangsten voor zoover niet opgenomen in andere afdeelingen . . . | 104 076        | Memorie           | 104 076            | —                    | 104 076        | Memorie           | 104 076            | —                    |
|                                                      | Overige uitgaven/ontvangsten                                                         | 16 699         | Memorie           | 16 699             | —                    | 18 334         | Memorie           | 18 334             | —                    |
|                                                      | Totaal . . . . .                                                                     | f 1 873 287    | f 62 525          | f 1 810 762        | —                    | f 1 940 195    | f 64 026          | f 1 876 169        | —                    |
| IIA. Algemeene Zaken.                                | Departement . . . . .                                                                | f 85 969       | f 3 510           | f 82 459           | —                    | f 45 322       | Memorie           | f 45 322           | —                    |
|                                                      | Hooge Raad van Adel . . . .                                                          | 5 695          | 30 405            | —                  | f 24 710             | 4 300          | f 20 325          | —                  | f 16 025             |
|                                                      | Regeeringspersdienst . . . .                                                         | —              | —                 | —                  | —                    | 32 672         | 1 150             | 31 522             | —                    |
|                                                      | Pensioensuitgaven/ontvangsten voor zoover niet opgenomen in andere afdeelingen . . . | Memorie        | 32                | —                  | 32                   | Memorie        | Memorie           | —                  | —                    |
|                                                      | Overige uitgaven/ontvangsten betreffende Algemeene Zaken . . . . .                   | 1 250          | Memorie           | 1 250              | —                    | 1 250          | Memorie           | 1 250              | —                    |
|                                                      | Totaal . . . . .                                                                     | f 92 914       | f 33 947          | f 83 709           | f 24 742             | f 83 544       | f 21 475          | f 78 094           | f 16 025             |
|                                                      | Nad. saldo van het hoofdstuk                                                         |                |                   | 58 967             |                      |                |                   | 62 069             |                      |
| III. Buitenland-<br>sche Zaken.                      | Departement . . . . .                                                                | f 356 072      | f 697 550         | —                  | f 341 478            | f 354 783      | f 671 850         | —                  | f 317 067            |
|                                                      | Buitenlandse zendingen en Consulaten . . . . .                                       | 2 874 870      | 212 300           | f 2 662 570        | —                    | 2 750 336      | 192 300           | f 2 558 036        | —                    |
|                                                      | Bevordering van belangen van Nederland en Nederlanders in het buitenland . . . . .   | 48 525         | 2 356             | 46 169             | —                    | 63 525         | 2 356             | 61 169             | —                    |
|                                                      | Algemeene Internationale samenwerking . . . . .                                      | 366 938        | 20 130            | 346 808            | —                    | 381 438        | 20 130            | 361 308            | —                    |
|                                                      | Pensioensuitgaven/ontvangsten voor zoover niet opgenomen in andere afdeelingen . . . | 91 251         | Memorie           | 91 251             | —                    | 91 251         | Memorie           | 91 251             | —                    |
|                                                      | Overige uitgaven/ontvangsten betreffende Buitenlandse Zaken . . . . .                | 66 129         | Memorie           | 66 129             | —                    | 69 240         | Memorie           | 69 240             | —                    |
|                                                      | Totaal . . . . .                                                                     | f 3 803 785    | f 932 336         | f 3 212 927        | f 341 478            | f 3 710 573    | f 886 636         | f 3 141 004        | f 317 067            |
|                                                      | Nad. saldo van het hoofdstuk                                                         |                |                   | 2 871 449          |                      |                |                   | 2 823 937          |                      |

| Hoofdstuk<br>der Begrooting.  | Onderwerpen.                                                                                                                                                                                                                       | 1939.          |                   |                    |                      | 1938.          |                   |                    |                      |
|-------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------|-------------------|--------------------|----------------------|----------------|-------------------|--------------------|----------------------|
|                               |                                                                                                                                                                                                                                    | Uit-<br>gaven. | Ont-<br>vangsten. | Nadeelig<br>saldo. | Voordeelig<br>saldo. | Uit-<br>gaven. | Ont-<br>vangsten. | Nadeelig<br>saldo. | Voordeelig<br>saldo. |
| IV. Justitie.                 | Departement . . . . .                                                                                                                                                                                                              | f 574 369      | f 34 500          | f 539 869          | —                    | f 561 731      | f 33 000          | f 528 731          | —                    |
|                               | Burgerlijke Rechtspraak . . .                                                                                                                                                                                                      | 5 946 019      | 3 280 400         | 2 665 619          | —                    | 5 799 141      | 3 402 365         | 2 396 776          | —                    |
|                               | Militaire Rechtspraak . . . .                                                                                                                                                                                                      | 70 174         | 7 700             | 62 474             | —                    | 67 662         | 7 924             | 59 738             | —                    |
|                               | Centrale Raad van Beroep,<br>Raden van Beroep bedoeld<br>in artikel 1 der Beroepswet<br>en Ambtenarengerechten . .                                                                                                                 | 350 042        | 20 850            | 329 192            | —                    | 349 704        | 20 856            | 328 848            | —                    |
|                               | Raden van Beroep (D.B.) . .                                                                                                                                                                                                        | 159 361        | 5 200             | 154 161            | —                    | 156 415        | 4 900             | 151 515            | —                    |
|                               | Zaken van Algemeen Justiti-<br>eelen aard . . . . .                                                                                                                                                                                | 302 259        | <i>Memorie</i>    | 302 259            | —                    | 318 300        | <i>Memorie</i>    | 318 300            | —                    |
|                               | Politie . . . . .                                                                                                                                                                                                                  | 7 580 385      | 244 600           | 7 335 785          | —                    | 6 976 517      | 234 600           | 6 741 917          | —                    |
|                               | Gevangenen en Rijkswerk-<br>inrichtingen . . . . .                                                                                                                                                                                 | 5 054 187      | 1 587 600         | 3 466 587          | —                    | 5 018 564      | 1 699 100         | 3 319 464          | —                    |
|                               | Rijkstucht- en Opvoedings-<br>wezen . . . . .                                                                                                                                                                                      | 4 632 301      | 87 300            | 4 545 001          | —                    | 4 262 437      | 88 070            | 4 174 367          | —                    |
|                               | Uitvoering der Psychopaten-<br>wetten . . . . .                                                                                                                                                                                    | 393 795        | 25 300            | 368 495            | —                    | 375 249        | 25 000            | 350 249            | —                    |
|                               | Reclasseering . . . . .                                                                                                                                                                                                            | 283 702        | 2 200             | 281 502            | —                    | 263 681        | 2 500             | 261 181            | —                    |
|                               | Uitvoering der wet op het<br>Levensverzekeringsbedrijf<br>1922 ( <i>Staatsblad</i> n°. 716) .                                                                                                                                      | 171 932        | 171 932           | —                  | —                    | 165 745        | 165 745           | —                  | —                    |
|                               | Centraal Bureau van Bijstand,<br>bedoeld bij het Kon. besluit<br>van 20 Mei 1933 ( <i>Staatsblad</i><br>n°. 292) tot vaststelling van<br>een algemeenen maatregel<br>van bestuur bedoeld in art. 73a<br>der wet op het notarisambt | 24 178         | 24 178            | —                  | —                    | 23 871         | 23 871            | —                  | —                    |
|                               | Pensioensuitgaven/ontvang-<br>sten, voor zoover niet opgeno-<br>men in de andere afdeelingen                                                                                                                                       | 1 571 000      | 8 000             | 1 563 000          | —                    | 1 562 000      | 7 500             | 1 554 500          | —                    |
|                               | Overige uitgaven/ontvangsten<br>betreffende Justitie . . . .                                                                                                                                                                       | 455 993        | 138 350           | 317 643            | —                    | 459 769        | 116 850           | 342 919            | —                    |
|                               | Totaal . . . . .                                                                                                                                                                                                                   | f 27 569 697   | f 5 638 110       | f 21 931 587       | —                    | f 26 360 786   | f 5 832 281       | f 20 528 505       | —                    |
| V. Binnenland-<br>sche Zaken. | Departement . . . . .                                                                                                                                                                                                              | f 422 015      | f 24 800          | f 397 215          | —                    | f 396 916      | f 19 060          | f 377 856          | —                    |
|                               | Binnenlandsch Bestuur . . .                                                                                                                                                                                                        | 9 909 386      | 590 573           | 9 318 813          | —                    | 10 122 977     | 613 950           | 9 509 027          | —                    |
|                               | Bevolking . . . . .                                                                                                                                                                                                                | 118 658        | 880               | 117 778            | —                    | 18 165         | 520               | 17 645             | —                    |
|                               | Krankzinnigenwezen . . . . .                                                                                                                                                                                                       | 750 668        | 131 431           | 619 237            | —                    | 749 332        | 132 105           | 617 227            | —                    |
|                               | Armwezen . . . . .                                                                                                                                                                                                                 | 2 304 374      | 127 680           | 2 176 694          | —                    | 2 415 844      | 113 580           | 2 302 264          | —                    |
|                               | Volkshuisvesting . . . . .                                                                                                                                                                                                         | 12 193 441     | 83 725            | 12 109 716         | —                    | 12 484 024     | 84 225            | 12 399 799         | —                    |
|                               | Nederlandsche Staatscourant,<br>Handelingen der Staten-Ge-<br>neraal en Staatsblad . . .                                                                                                                                           | 320 043        | 269 300           | 50 743             | —                    | 377 809        | 277 580           | 100 229            | —                    |
|                               | Algemeene Landsdrukkerij . .                                                                                                                                                                                                       | <i>Memorie</i> | 100 000           | —                  | f 100 000            | <i>Memorie</i> | 75 000            | —                  | f 75 000             |
|                               | Staatsbedrijf der Posterijen,<br>Telegrafie en Telefonie . .                                                                                                                                                                       | <i>Memorie</i> | 8 500 000         | —                  | 8 500 000            | <i>Memorie</i> | 8 500 000         | —                  | 8 500 000            |
|                               | Pensioensuitgaven/ontvangsten<br>voor zoover niet opgenomen<br>in andere afdeelingen . . .                                                                                                                                         | 4 683 897      | 2 596 100         | 2 087 797          | —                    | 4 683 897      | 2 651 000         | 2 032 897          | —                    |
|                               | Overige uitgaven/ontvangsten<br>betreffende Binnenlandsche<br>Zaken . . . . .                                                                                                                                                      | 75 175         | 1 196             | 73 979             | —                    | 76 056         | 1 495             | 74 561             | —                    |
|                               | Rijkspostspaarbank . . . . .                                                                                                                                                                                                       | 2 215 085      | 2 215 085         | —                  | —                    | 2 204 848      | 2 204 848         | —                  | —                    |
|                               | Totaal . . . . .                                                                                                                                                                                                                   | f 32 992 742   | f 14 640 770      | f 26 951 972       | f 8 600 000          | f 33 529 868   | f 14 673 363      | f 27 431 505       | f 8 575 000          |
|                               | Nad. saldo van het hoofdstuk                                                                                                                                                                                                       |                |                   | 18 351 972         |                      |                |                   | 18 856 505         |                      |

| Hoofdstuk<br>der Begrooting.                        | Onderwerpen.                                                                                                | 1939.                    |                   |                    |                      | 1938.                    |                   |                    |                      |
|-----------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------|-------------------|--------------------|----------------------|--------------------------|-------------------|--------------------|----------------------|
|                                                     |                                                                                                             | Uit-<br>gaven.           | Ont-<br>vangsten. | Nadeelig<br>saldo. | Voordeelig<br>saldo. | Uit-<br>gaven.           | Ont-<br>vangsten. | Nadeelig<br>saldo. | Voordeelig<br>saldo. |
| VI. Onderwijs,<br>Kunsten en<br>Wetenschap-<br>pen. | Departement . . . . .                                                                                       | f 565 677                | f 40 900          | f 524 777          | —                    | f 550 622                | f 40 900          | f 509 722          | —                    |
|                                                     | Hooger Onderwijs. . . . .                                                                                   | 10 258 509               | 3 116 150         | 7 142 359          | —                    | 10 528 558               | 2 977 480         | 7 551 078          | —                    |
|                                                     | Vorbereidend Hooger en Mid-<br>delbaar Onderwijs. . . . .                                                   | 12 757 101               | 1 828 900         | 10 928 201         | —                    | 12 089 222               | 2 023 200         | 10 066 022         | —                    |
|                                                     | Nijverheidsonderwijs. . . . .                                                                               | 13 100 141               | 96 950            | 13 003 191         | —                    | 12 910 911               | 95 595            | 12 815 316         | —                    |
|                                                     | Lager Onderwijs . . . . .                                                                                   | 90 857 150               | 7 964 480         | 82 892 670         | —                    | 87 643 317               | 8 095 950         | 79 547 367         | —                    |
|                                                     | Overige uitgaven/ontvangsten<br>betreffende het Onderwijs .                                                 | 363 785                  | 120 725           | 243 060            | —                    | 363 956                  | 120 725           | 243 231            | —                    |
|                                                     | Kunsten en Wetenschappen .                                                                                  | 2 686 248                | 157 805           | 2 528 443          | —                    | 2 617 467                | 158 715           | 2 458 752          | —                    |
|                                                     | Pensioensuitgaven/ontvangsten<br>voor zoover niet opgenomen<br>in andere afdeelingen . . .                  | 13 656 350               | 175 000           | 13 481 350         | —                    | 13 698 000               | 175 000           | 13 523 000         | —                    |
|                                                     | Overige uitgaven/ontvangsten<br>betreffende Onderwijs, Kun-<br>sten en Wetenschappen. . .                   | 1 781 609                | Memorie           | 1 781 609          | —                    | 1 958 980                | Memorie           | 1 958 980          | —                    |
|                                                     | Totaal . . . . .                                                                                            | f 146 026 579            | f 13 500 910      | f 132 525 660      | —                    | f 142 361 033            | f 13 687 565      | f 128 673 468      | —                    |
| VIIA. Nationale<br>Schuld.                          | Gevestigde Schuld . . . . .                                                                                 | f 132 022 243            | f 24 655 880      | f 107 366 363      | —                    | f 131 645 458            | f 25 554 920      | f 106 090 538      | —                    |
|                                                     | Kasvoorzieningen . . . . .                                                                                  | 15 810 000               | 6 084 275         | 9 725 725          | —                    | 18 710 000               | 4 911 641         | 13 798 359         | —                    |
|                                                     | Overige uitgaven/ontvangsten                                                                                | 177 500                  | Memorie           | 177 500            | —                    | 212 500                  | Memorie           | 212 500            | —                    |
|                                                     | Totaal . . . . .                                                                                            | f 148 009 743            | f 30 740 155      | f 117 269 588      | —                    | f 150 567 958            | f 30 466 561      | f 120 101 397      | —                    |
| VIIB. Financiën.                                    | Departement . . . . .                                                                                       | f 1 007 438              | f 56 480          | f 950 958          | —                    | f 984 955                | f 54 300          | f 930 655          | —                    |
|                                                     | Grootboeken der Nat. schuld<br>en Agentschap van het Minis-<br>terie van Financiën te<br>Amsterdam. . . . . | 102 421                  | 60 420            | 42 001             | —                    | 102 575                  | 60 690            | 41 885             | —                    |
|                                                     | Muntwezen. . . . .                                                                                          | 56 000                   | 2 880 000         | —                  | f 2 824 000          | 56 000                   | 2 880 000         | —                  | f 2 824 000          |
|                                                     | Rijksinkoopbureau . . . . .                                                                                 | 200 208                  | 19 040            | 181 168            | —                    | 189 295                  | 18 600            | 170 695            | —                    |
|                                                     | Dienst der Belastingen . . .                                                                                | 32 430 209 <sup>1)</sup> | 7 260 900         | 25 169 309         | —                    | 31 748 864 <sup>1)</sup> | 7 218 000         | 24 530 864         | —                    |
|                                                     | Dienst der Domeinen . . . .                                                                                 | 970 131                  | 2 334 300         | —                  | 1 364 169            | 987 186                  | 2 179 000         | —                  | 1 191 814            |
|                                                     | Rijksgebouwendienst . . . .                                                                                 | 91 776                   | 59 100            | 32 676             | —                    | 147 347                  | 58 600            | 88 747             | —                    |
|                                                     | Eerediensten . . . . .                                                                                      | 2 586 050                | —                 | 2 586 050          | —                    | 2 542 384                | —                 | 2 542 384          | —                    |
|                                                     | Pensioensuitgaven/ontvangsten<br>voor zoover niet opgenomen<br>in andere afdeelingen . . .                  | 3 080 773                | 14 000            | 3 066 773          | —                    | 3 080 773                | 15 500            | 3 065 273          | —                    |
|                                                     | Garanties door het Rijk ver-<br>leend . . . . .                                                             | 59 500                   | —                 | 59 500             | —                    | 59 500                   | —                 | 59 500             | —                    |
|                                                     | Deelneming in ondernemingen                                                                                 | 96 744                   | 140 000           | —                  | 43 256               | 91 381                   | 200 000           | —                  | 108 619              |
|                                                     | Voorschotten uit 's Rijks<br>Schatkist. . . . .                                                             | 10 421 950               | 41 734 424        | —                  | 31 312 474           | 9 706 156                | 38 646 721        | —                  | 28 940 565           |
|                                                     | Overige uitgaven/ontvangsten<br>van het Departement van<br>Financiën . . . . .                              | 13 089 670               | 2 305 630         | 10 784 040         | —                    | 13 566 864               | 1 265 770         | 12 301 094         | —                    |
|                                                     | Totaal . . . . .                                                                                            | f 64 192 870             | f 56 864 294      | f 42 872 475       | f 35 543 899         | f 63 263 280             | f 52 597 181      | f 43 731 097       | f 33 064 998         |
|                                                     | Nad. saldo van het hoofdstuk                                                                                |                          |                   | f 7 328 576        |                      |                          |                   | f 10 666 099       |                      |

<sup>1)</sup> Zonder belastingmiddelen.

| Hoofdstuk<br>der Begrooting. | Onderwerpen.                                                                                                          | 1939.          |                   |                    |                      | 1938.          |                   |                    |                      |
|------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------|-------------------|--------------------|----------------------|----------------|-------------------|--------------------|----------------------|
|                              |                                                                                                                       | Uit-<br>gaven. | Ont-<br>vangsten. | Nadeelig<br>saldo. | Voordeelig<br>saldo. | Uit-<br>gaven. | Ont-<br>vangsten. | Nadeelig<br>saldo. | Voordeelig<br>saldo. |
| VIII. Defensie.              | Departement . . . . .                                                                                                 | f 1 686 305    | f 96 000          | f 1 590 305        | —                    | f 1 478 367    | f 84 500          | f 1 393 867        | —                    |
|                              | <i>Militaire uitgaven.</i>                                                                                            |                |                   |                    |                      |                |                   |                    |                      |
|                              | Materieel der Zeemacht, Rijks-<br>werf en Maritieme inrichtin-<br>gen . . . . .                                       | 26 918 780     | 199 027           | 26 719 753         | —                    | 22 562 404     | 149 523           | 22 412 881         | —                    |
|                              | Materieel der landmacht . . .                                                                                         | 9 948 466      | 333 500           | 9 614 966          | —                    | 8 093 840      | 326 200           | 7 767 640          | —                    |
|                              | Personeel . . . . .                                                                                                   | 49 631 581     | 2 795 340         | 46 836 241         | —                    | 37 790 447     | 2 421 575         | 35 368 872         | —                    |
|                              | Studiën, Onderwijs en Oefenin-<br>gen . . . . .                                                                       | 3 769 282      | 349 175           | 3 420 107          | —                    | 2 900 190      | 239 335           | 2 660 855          | —                    |
|                              | Overige korpsen en inrichtingen<br>van de landmacht, waarvan<br>de kosten afzonderlijk wor-<br>den geraamd . . . . .  | 11 916 684     | 545 075           | 11 371 609         | —                    | 6 653 303      | 503 295           | 6 150 008          | —                    |
|                              | Pensioensuitgaven/ontvangsten<br>voor zoover niet opgenomen<br>in andere afdeelingen . . .                            | 19 180 000     | 172 800           | 19 007 200         | —                    | 19 364 000     | 156 730           | 19 207 270         | —                    |
|                              | Non-activiteitsjaarwedden e.d.<br>van Militairen der landmacht<br>en lijfrenten . . . . .                             | 73 939         | 6 000             | 67 939             | —                    | 68 391         | 4 750             | 63 641             | —                    |
|                              | Artillerie-Inrichtingen . . . .                                                                                       | <i>Memorie</i> | <i>Memorie</i>    | —                  | —                    | <i>Memorie</i> | <i>Memorie</i>    | —                  | —                    |
|                              | Vestingstelsel . . . . .                                                                                              | 236 900        | —                 | 236 900            | —                    | 87 650         | —                 | 87 650             | —                    |
|                              | Rente en aflossing van kapitaal                                                                                       | 3 619 665      | —                 | 3 619 665          | —                    | 3 598 000      | —                 | 3 598 000          | —                    |
|                              | Subsidiën, gratificatiën en der-<br>gelijke uitgaven. . . . .                                                         | 1 632 637      | —                 | 1 632 637          | —                    | 1 574 940      | —                 | 1 574 940          | —                    |
|                              | Overige Militaire uitgaven/ont-<br>vangsten . . . . .                                                                 | 1 019 809      | 3 800             | 1 016 009          | —                    | 987 366        | 6 600             | 980 766            | —                    |
|                              | <i>Niet-militaire uitgaven.</i>                                                                                       |                |                   |                    |                      |                |                   |                    |                      |
|                              | Loodswezen, betonning, beba-<br>kening, verlichting, zeemer-<br>ken, kustwacht en storm-<br>waarschuwingsdienst . . . | 3 879 244      | 1 068 520         | 2 810 724          | —                    | 3 863 413      | 1 066 325         | 2 797 088          | —                    |
|                              | Hydrografie . . . . .                                                                                                 | 80 678         | 5 100             | 75 578             | —                    | 82 227         | 5 161             | 77 066             | —                    |
|                              | Pensioensuitgaven/ontvangsten<br>voor zoover niet opgenomen<br>in andere afdeelingen . . .                            | 1 047 000      | 300               | 1 046 700          | —                    | 1 047 000      | 300               | 1 046 700          | —                    |
|                              | Overige niet-militaire uitgaven/<br>ontvangsten . . . . .                                                             | 85 700         | <i>Memorie</i>    | 85 700             | —                    | 91 700         | <i>Memorie</i>    | 91 700             | —                    |
|                              | <i>Overige uitgaven/ontvangsten tot<br/>het Hoofdstuk behoorende.</i>                                                 |                |                   |                    |                      |                |                   |                    |                      |
|                              | Overige uitgaven/ontvangsten<br>tot het Hoofdstuk behooren-<br>de . . . . .                                           | 131 500        | 100               | 131 400            | —                    | 116 000        | 100               | 115 900            | —                    |
|                              |                                                                                                                       | f134 858 170   | f 5 574 737       | f129 283 433       | —                    | f110 359 238   | f 4 964 394       | f105 394 844       | —                    |

| Hoofdstuk<br>der Begrooting.                                                                                                            | Onderwerpen.                                                                               | 1939.          |                   |                    |                      | 1938.          |                   |                    |                      |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------|----------------|-------------------|--------------------|----------------------|----------------|-------------------|--------------------|----------------------|
|                                                                                                                                         |                                                                                            | Uit-<br>gaven. | Ont-<br>vangsten. | Nadeelig<br>saldo. | Voordeelig<br>saldo. | Uit-<br>gaven. | Ont-<br>vangsten. | Nadeelig<br>saldo. | Voordeelig<br>saldo. |
| IX. Waterstaat<br>(inclusief Ver-<br>keersfonds,<br>Zuiderzee-<br>fonds en c.q.<br>het openbaar<br>lichaam „De<br>Wieringer-<br>meer”). | Departement . . . . .                                                                      | f 337 870      | f 18 200          | f 319 670          | —                    | f 332 714      | f 17 500          | f 315 214          | —                    |
|                                                                                                                                         | Waterstaat. . . . .                                                                        | 6 528 480      | 115 000           | 6 413 480          | —                    | 6 192 172      | 154 233           | 6 037 939          | —                    |
|                                                                                                                                         | Geologische Stichting . . . .                                                              | 60 000         | —                 | 60 000             | —                    | 45 795         | —                 | 45 795             | —                    |
|                                                                                                                                         | Luchtvaart. . . . .                                                                        | 1 549 503      | 182 028           | 1 367 475          | —                    | 1 491 262      | 133 694           | 1 357 568          | —                    |
|                                                                                                                                         | Spoor- en tramwegen . . . .                                                                | 24 314 208     | 212 639           | 24 101 569         | —                    | 33 100 202     | 372 244           | 32 727 958         | —                    |
|                                                                                                                                         | Koninklijk Nederlandsch Me-<br>teorologisch Instituut . . .                                | 224 596        | 11 450            | 213 146            | —                    | 245 976        | 11 350            | 234 626            | —                    |
|                                                                                                                                         | Mijnwezen . . . . .                                                                        | 131 200        | 2 213 900         | —                  | f 2 082 700          | 126 230        | 2 195 825         | —                  | f 2 069 595          |
|                                                                                                                                         | Staatsvischershavenbedrijf. .                                                              | 331 810        | Memorie           | 331 810            | —                    | 184 300        | Memorie           | 184 300            | —                    |
|                                                                                                                                         | Zuiderzeefonds . . . . .                                                                   | 9 500 257      | 2 503 390         | 6 996 867          | —                    | 9 094 895      | 2 297 500         | 6 797 395          | —                    |
|                                                                                                                                         | Pensioensuitgaven/ontvangsten<br>voor zoover niet opgeno-<br>men in andere afdeelingen     | 1 014 000      | 261 142           | 752 858            | —                    | 1 012 000      | 260 025           | 751 975            | —                    |
|                                                                                                                                         | Waterwegen . . . . .                                                                       | 8 373 511      | 656 644           | 7 716 867          | —                    | 8 354 583      | 611 270           | 7 743 313          | —                    |
|                                                                                                                                         | Scheepvaart. . . . .                                                                       | 1 293 269      | 377 550           | 915 719            | —                    | 1 287 741      | 580 495           | 707 246            | —                    |
|                                                                                                                                         | Toezicht vervoer ontplofbare<br>stoffen . . . . .                                          | 23 699         | 10 900            | 12 799             | —                    | 23 084         | 9 900             | 13 184             | —                    |
|                                                                                                                                         | Landwegen . . . . .                                                                        | 31 143 615     | 32 566 386        | —                  | 1 422 771            | 23 724 687     | 31 481 760        | —                  | 7 757 073            |
|                                                                                                                                         | Overige uitgaven/ontvangsten<br>betreffende Waterstaat . .                                 | 267 500        | Memorie           | 267 500            | —                    | 281 570        | 26 000            | 255 570            | —                    |
|                                                                                                                                         | Totaal . . . . .                                                                           | f 85 093 518   | f 39 129 229      | f 49 469 760       | f 3 505 471          | f 85 497 211   | f 38 151 796      | f 57 172 083       | f 9 826 668          |
|                                                                                                                                         | Nad. saldo van het hoofdstuk                                                               |                |                   | 45 964 289         |                      |                |                   | 47 345 415         |                      |
| X. Economische<br>Zaken.                                                                                                                | Departement . . . . .                                                                      | f 1 379 276    | f 65 000          | f 1 314 276        | —                    | f 1 255 555    | f 58 327          | f 1 197 228        | —                    |
|                                                                                                                                         | Handel en Nijverheid . . . .                                                               | 4 160 424      | 2 667 930         | 1 492 494          | —                    | 4 422 237      | 2 259 474         | 2 162 763          | —                    |
|                                                                                                                                         | Landbouw . . . . .                                                                         | 7 682 090      | 1 753 540         | 5 928 550          | —                    | 7 049 708      | 1 671 361         | 5 378 347          | —                    |
|                                                                                                                                         | Visscherij . . . . .                                                                       | 258 930        | 154 135           | 104 795            | —                    | 265 764        | 144 903           | 120 861            | —                    |
|                                                                                                                                         | Accountantsdienst. . . . .                                                                 | 533 400        | 434 000           | 99 400             | —                    | 566 400        | 501 913           | 64 487             | —                    |
|                                                                                                                                         | Rijksbureau ter voorbereiding<br>van de voedselvoorziening<br>in oorlogstijd. . . . .      | 122 320        | —                 | 122 320            | —                    | —              | —                 | —                  | —                    |
|                                                                                                                                         | Pensioensuitgaven/ontvangsten<br>voor zoover niet opgenomen<br>in andere afdeelingen . . . | 192 500        | 10 475            | 182 025            | —                    | 192 500        | 10 475            | 182 025            | —                    |
|                                                                                                                                         | Overige uitgaven/ontvangsten<br>betreffende Economische<br>Zaken . . . . .                 | 181 414        | 65 330            | 116 084            | —                    | 195 949        | Memorie           | 195 949            | —                    |
|                                                                                                                                         | Totaal . . . . .                                                                           | f 14 510 354   | f 5 150 410       | f 9 359 944        | —                    | f 13 948 113   | f 4 646 453       | f 9 301 660        | —                    |

[illegible]

## RECAPITULATIE.

| Hoofdstukken.                                                                                                     | 1939.                                        |                |                 |                   | 1938.                                        |                |                |                  |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------|----------------|-----------------|-------------------|----------------------------------------------|----------------|----------------|------------------|
|                                                                                                                   | Uitgaven.                                    | Ontvangsten.   | Nadeelig saldo. | Voordeelig saldo. | Uitgaven.                                    | Ontvangsten.   | Nadeelig saldo | Voordeelig saldo |
| I. Huis der Koningin . . . .                                                                                      | f 1 560 000                                  | <i>Memorie</i> | f 1 560 000     | —                 | f 1 760 000                                  | f 2 000        | f 1 758 000    | —                |
| II. Hooge Colleges van Staat en Kabinet der Koningin . . .                                                        | 1 873 287                                    | f 62 525       | 1 810 762       | —                 | 1 940 195                                    | 64 026         | 1 876 169      | —                |
| IIA. Algemeene Zaken . . . . .                                                                                    | 92 914                                       | 33 947         | 58 967          | —                 | 83 544                                       | 21 475         | 62 069         | —                |
| III. Buitenlandsche Zaken . . .                                                                                   | 3 803 785                                    | 932 336        | 2 871 449       | —                 | 3 710 573                                    | 886 636        | 2 823 937      | —                |
| IV. Justitie . . . . .                                                                                            | 27 569 697                                   | 5 638 110      | 21 931 587      | —                 | 26 360 786                                   | 5 832 281      | 20 528 505     | —                |
| V. Binnenlandsche Zaken . . .                                                                                     | 32 992 742                                   | 14 640 770     | 18 351 972      | —                 | 33 529 868                                   | 14 673 363     | 18 856 505     | —                |
| VI. Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen . . . . .                                                                 | 146 026 570                                  | 13 500 910     | 132 525 660     | —                 | 142 361 033                                  | 13 687 565     | 128 673 468    | —                |
| VIIA. Nationale Schuld . . . . .                                                                                  | 148 009 743                                  | 30 740 155     | 117 269 588     | —                 | 150 567 958                                  | 30 466 561     | 120 101 397    | —                |
| VIIB. Financiën . . . . .                                                                                         | 64 192 870 <sup>1)</sup>                     | 56 864 294     | 7 328 576       | —                 | 63 263 280 <sup>1)</sup>                     | 52 597 181     | 10 666 099     | —                |
| VIII. Defensie . . . . .                                                                                          | 134 858 170                                  | 5 574 737      | 129 283 433     | —                 | 110 359 238                                  | 4 964 394      | 105 394 844    | —                |
| IX. Waterstaat (inclusief Verkeersfonds, Zuiderzeefonds en c.q. het openbaar lichaam „de Wieringermeer” . . . . . | 85 093 518                                   | 39 129 229     | 45 964 289      | —                 | 85 497 211                                   | 38 151 796     | 47 345 415     | —                |
| X. Economische Zaken . . . . .                                                                                    | 14 510 354                                   | 5 150 410      | 9 359 944       | —                 | 13 948 113                                   | 4 646 453      | 9 301 660      | —                |
| XI. Sociale Zaken . . . . .                                                                                       | 107 378 013                                  | 12 587 468     | 94 790 545      | —                 | 97 040 622                                   | 13 700 913     | 83 299 709     | —                |
| XII. Koloniën . . . . .                                                                                           | 13 347 907                                   | 695 139        | 12 652 768      | —                 | 8 379 557                                    | 582 494        | 7 797 063      | —                |
| XIII. Onvoorziene uitgaven . . .                                                                                  | 30 000                                       | <i>Memorie</i> | 30 000          | —                 | 30 000                                       | <i>Memorie</i> | 30 000         | —                |
| Belastingen . . . . .                                                                                             | —                                            | 453 113 000    | —               | f 453 113 000     | —                                            | 544 875 000    | —              | f 544 875 000    |
| Totaal . . . . .                                                                                                  | f 781 339 570                                | f 638 663 030  | f 595 789 540   | f 453 113 000     | f 738 831 978                                | f 725 192 138  | f 558 514 840  | f 544 875 000    |
|                                                                                                                   | Nadeelig saldo van de geheele begrooting . . |                | f 142 676 540   |                   | Nadeelig saldo van de geheele begrooting . . |                | f 13 639 840   |                  |

<sup>1)</sup> Zonder belastingen.



Bijlage D.

Staat van de opbrengst van Rijks middelen

| BENAMING DER MIDDELEN.                                            | Dienst 1928.     | Dienst 1929.     | Dienst 1930.                  | Dienst 1931.      | Dienst 1932.                  |
|-------------------------------------------------------------------|------------------|------------------|-------------------------------|-------------------|-------------------------------|
| <i>Belastingen in verband met de buitengewone omstandigheden.</i> |                  |                  |                               |                   |                               |
| Oorlogswinstbelasting . . . . .                                   | —                | —                | f 218,87                      | f 16 048,98       | —                             |
| <i>Overige belastingen.</i>                                       |                  |                  |                               |                   |                               |
| Grondbelasting. . . . .                                           | f 20 910 959,97  | f 21 502 443,86  | f 21 998 449,04               | f a) 5 824 601,87 | f 5 823 374,54                |
| Personeele belasting. . . . .                                     | b) 26 289 614,05 | 27 942 781,57    | 29 838 509,35                 | b) 2 666 246,47   | b) 13 421,76                  |
| Inkomstenbelasting . . . . .                                      | c) 85 715 872,09 | 87 091 531,62    | 90 145 293,81                 | 85 753 069,50     | 70 460 092,43                 |
| Dividend- en tantiëmebelasting . . . . .                          | 18 173 297,64    | 22 378 045,29    | 20 238 694,94                 | 18 738 382,01     | 14 276 747,74                 |
| Vermogensbelasting . . . . .                                      | 14 148 491,29    | 15 128 960,51    | 15 276 186,25                 | 14 843 318,99     | 12 209 538,08                 |
| Verdedigingsbelasting I . . . . .                                 |                  |                  |                               |                   |                               |
| Belasting van de doode hand . . . . .                             |                  |                  |                               |                   |                               |
| Accijns op suiker . . . . .                                       | 47 655 237,92    | 48 627 253,51    | 53 136 991,95                 | 52 628 685,13     | 52 867 264,05                 |
| ” ” wijn . . . . .                                                | 2 689 496,81     | 2 659 367,53     | 2 581 142,23                  | 2 308 966,08      | 2 297 154,55                  |
| ” ” binnenlandsch en buitenlandsch gedistilleerd . . . . .        | 44 999 027,04    | j) 35 491 132,45 | j) 36 827 662,86              | j) 37 835 584,65  | j) 32 849 724,18              |
| ” zout . . . . .                                                  | 1 974 177,—      | 1 979 773,23     | 2 156 100,38                  | 2 098 338,46      | 2 249 205,94                  |
| ” bier . . . . .                                                  | 14 663 791,38    | 14 968 124,17    | 15 634 617,91                 | 14 429 988,57     | 11 452 961,30                 |
| ” ” geslacht . . . . .                                            | 10 981 717,12    | 12 386 847,57    | 11 345 391,67                 | 8 570 123,32      | 6 690 429,98                  |
| ” ” tabak . . . . .                                               | 23 203 934,18    | 26 458 652,18    | 28 818 611,17 <sup>5</sup>    | 29 134 197,12     | 26 109 258,50 <sup>5</sup>    |
| Belasting op rijwielen . . . . .                                  | m) 619 063,70    | —                | —                             | —                 | —                             |
| Zegelrechten . . . . .                                            | 27 435 429,85    | 27 904 783,26    | 25 738 852,47                 | 22 731 677,51     | 16 808 277,81                 |
| Registratierechten . . . . .                                      | 27 203 926,35    | 33 971 560,60    | 23 031 384,56                 | 14 557 017,27     | 10 330 659,16                 |
| Rechten van successie en van overgang bij overlijden . . . . .    | p) 39 471 750,48 | 50 410 123,18    | 43 945 370,82                 | 46 992 335,32     | 35 862 236,44                 |
| Rechten op den invoer. . . . .                                    | 62 866 141,81    | 67 370 195,25    | 67 126 122,13                 | q) 64 151 248,49  | q) 81 135 460,48              |
| Belasting op gouden en zilveren werken . . . . .                  | 1 064 864,26     | 1 078 691,68     | 1 081 301,60                  | 888 914,96        | 721 436,62                    |
| Omzetbelasting . . . . .                                          |                  |                  |                               |                   |                               |
| Statistiekrecht . . . . .                                         | 4 564 742,09     | 4 655 259,33     | 4 029 945,13                  | 3 124 578,26      | s) 2 120 546,70               |
| Couponbelasting . . . . .                                         |                  |                  |                               |                   |                               |
| Loodsgelden. . . . .                                              | f 474 649 535,03 | f 502 005 531,79 | f 492 950 628,27 <sup>5</sup> | f 427 277 273,98  | f 384 277 790,26 <sup>5</sup> |
|                                                                   | 5 014 024,05     | 5 164 991,41     | 4 907 457,97                  | 4 319 011,85      | 3 495 953,24                  |
| Algemeen totaal . . . . .                                         | f 479 663 559,08 | f 507 170 523,20 | f 497 858 086,24 <sup>5</sup> | f 431 596 285,83  | f 387 773 743,50 <sup>5</sup> |

over de dienstjaren 1928 tot en met 1937.

| Dienst 1933.                  | Dienst 1934.                  | Dienst 1935.               | Dienst 1936.<br>(Voorloopig.) | Dienst 1937.<br>(Voorloopig.) | TOELICHTINGEN.                        |
|-------------------------------|-------------------------------|----------------------------|-------------------------------|-------------------------------|---------------------------------------|
| f 44 594,22                   | —                             | —                          | —                             | —                             | Zie voor toelichtingen blz. 18 en 19. |
| f 5 931 892,65                | a) f 9 721 888,61             | f 9 942 032,50             | f 10 159 675,20               | f 10 300 000,—                |                                       |
| —                             | —                             | —                          | —                             | —                             |                                       |
| 56 724 507,56                 | c) 60 086 626,39              | c) 67 462 490,48           | c) 69 040 944,89              | c) 72 500 000,—               |                                       |
| 10 204 923,12                 | d) 13 157 144,57              | 10 479 738,13              | d) 13 813 165,59              | 22 378 009,—                  |                                       |
| 11 867 451,94                 | e) 17 800 826,72              | e) 18 194 975,92           | e) 18 566 459,62              | 20 500 000,—                  |                                       |
|                               | f) 9 115 861,66               | 8 720 134,93               | 8 425 951,46                  | 10 645 000,—                  |                                       |
|                               | g) 1 284 247,—                | 1 994 323,—                | g) 1 737 632,—                | 1 988 000,—                   |                                       |
| h) 65 433 357,28              | h) 52 921 557,41              | h) 53 826 171,92           | 53 189 230,29                 | 55 300 287,—                  |                                       |
| 1 473 380,55                  | i) 2 718 587,48               | i) 2 114 216,48            | i) 1 950 395,37               | 2 204 290,—                   |                                       |
|                               |                               |                            |                               |                               |                                       |
| 30 974 315,75                 | j) 30 344 425,27              | 28 387 354,70              | 27 774 046,08                 | 28 445 658,—                  |                                       |
| 2 011 121,13                  | 2 117 571,99                  | 2 041 785,76               | 1 774 052,18                  | 1 804 516,—                   |                                       |
| k) 11 393 004,67              | k) 10 201 836,30              | k) 8 446 235,51            | 7 166 666,88                  | 7 814 399,—                   |                                       |
| 6 875 081,07                  | 6 457 837,47                  | 5 943 016,37               | 6 335 824,54                  | 7 357 214,—                   |                                       |
| 22 462 265,84                 | l) 31 341 347,63 <sup>5</sup> | 33 963 299,15 <sup>5</sup> | 33 810 111,37                 | 35 336 082,—                  |                                       |
| —                             | —                             | —                          | —                             | —                             |                                       |
| 14 786 537,84                 | n) 17 509 247,42              | n) 16 109 659,25           | n) 19 844 628,55              | n) 32 561 408,—               |                                       |
| 11 009 459,31                 | 11 302 455,89                 | 10 531 053,72              | o) 9 760 351,09               | 16 647 004,—                  |                                       |
|                               |                               |                            |                               |                               |                                       |
| 32 435 734,98                 | 34 840 211,43                 | 34 707 931,48              | p) 38 136 445,66              | p) 45 030 244,—               |                                       |
| q) 95 808 279,72              | q) 82 190 127,34              | q) 89 239 047,14           | q) 86 243 265,48              | q) 97 259 527,—               |                                       |
| 727 531,70                    | 497 373,56                    | 497 040,78                 | 499 568,25                    | 571 390,—                     |                                       |
|                               | r) 54 416 491,72              | 60 943 842,69              | 62 273 764,70                 | 74 157 933,—                  |                                       |
| s) 2 009 399,05 <sup>5</sup>  | 1 769 815,48                  | 1 640 377,09               | 1 814 263,36 <sup>5</sup>     | 2 770 097,—                   |                                       |
|                               | t) 4 719 825,17 <sup>5</sup>  | 5 705 425,31 <sup>5</sup>  | 5 778 104,09 <sup>5</sup>     | 6 321 551,—                   |                                       |
| f 382 128 244,16 <sup>5</sup> | f 454 515 306,52              | f 470 890 152,32           | f 478 094 546,66              | f 551 892 609,—               |                                       |
| 3 627 296,58                  | 3 639 035,94                  | u) 2 629 721,08            | u) 657 021,94                 | u) 876 386,—                  |                                       |
| f 385 755 540,74 <sup>5</sup> | f 458 154 342,46              | f 473 519 873,40           | f 478 751 568,60              | f 552 768 995,—               |                                       |

## TOELICHTINGEN.

- a) De opbrengst der grondbelasting betreft een vierde van de hoofdsom dezer belasting. De overige drie vierden worden met ingang van 1 Januari 1931 uitgekeerd aan de gemeenten (wet van 15 Juli 1929, *Staatsblad* n°. 388). De belasting is krachtens de wet van 8 December 1933 (*Staatsblad* n°. 663) verhoogd met 20 opcenten op de aanslagen wegens gebouwde eigendommen, over de belastingjaren 1934 t/m 1938.
- b) Deze belasting is met ingang van 1 Januari 1928 verlaagd bij de wet van 28 December 1926 (*Staatsblad* n°. 432) en wordt met ingang van het belastingjaar 1931 geheven ten bate van de gemeenten (wet van 15 Juli 1929, *Staatsblad* n°. 388). De nog ontvangen bedragen in 1931 en 1932 betreffen vroegere belastingjaren.
- c) Het tarief van de inkomstenbelasting is verlaagd bij de wet van 15 Maart 1928 (*Staatsblad* n°. 62) en herzien bij de wet van 26 April 1934 (*Staatsblad* n°. 217). De opbrengst over 1934 is verhoogd door de wet van 14 December 1933 (*Staatsblad* n°. 691), krachtens welke wet de heffingen, welke vroeger ten bate van het Leeningfonds 1914 kwamen, vanaf 1 Januari 1934 in de Middelen worden opgenomen. Krachtens de wet van 8 December 1933 (*Staatsblad* n°. 663) worden 20 opcenten geheven over de belastingjaren loopende van 1 Mei 1934 t/m 30 April 1939, terwijl bij de wet van 4 Maart 1935 (*Staatsblad* n°. 70) de bedoelde opcenten nader worden geheven t/m 30 April 1935, terwijl over de belastingjaren loopende van 1 Mei 1935 t/m 30 April 1939, opcenten worden geheven ten getale van 60, vermeerderd met een getal, gelijk aan 0,3 maal het aantal volle duizendtallen guldens, waarmede de belastbare som het bedrag van f 70 000 te boven gaat, met dien verstande, dat het aantal opcenten niet stijgt boven 78. Krachtens de wet van 25 Mei 1938 (*Staatsblad* n°. 406) worden de hierbedoelde opcenten nader geheven t/m 30 April 1938, terwijl wijl over het belastingjaar, loopende van 1 Mei 1938 t/m 30 April 1939, opcenten worden geheven ten getale van 70, vermeerderd met een getal, gelijk aan 0,3 maal het aantal volle duizendtallen guldens, waarmede de belastbare som het bedrag van f 70 000 te boven gaat, met dien verstande, dat het aantal opcenten niet stijgt boven 88. Voor wat betreft den dienst 1937 moge nog worden verwezen naar de wet van 10 December 1936 (*Staatsblad* n°. 405), tot wijziging van de Wet op de Inkomstenbelasting 1914 en van de Successiewet.
- d) Verhoogd krachtens de wet van 8 December 1933 (*Staatsblad* n°. 663) met 33 opcenten op de aanslagen wegens uitdeelingen als bedoeld in artikel 2 en salarissen als bedoeld in artikel 7 der Wet op de Dividend- en Taantiëmbelasting 1917, betrekking hebbende op een boekjaar, welks einde valt tussehen 1 Mei 1934 en 1 Mei 1939 en tevens door de wet van 14 December 1933 (*Staatsblad* n°. 691). In afwijking hiervan worden krachtens de wet van 25 Mei 1938 (*Staatsblad* n°. 406) geheven 73 opcenten op de aanslagen wegens uitdeelingen en salarissen als bovenbedoeld, betrekking hebbende op een boekjaar, welks einde valt tussehen 1 Mei 1938 en 1 Mei 1939. Krachtens de wetten van 20 December 1935 (*Staatsblad* n°. 725) en 28 December 1936 (*Staatsblad* n°. 407) worden boven de voren genoemde opcenten geheven 20 opcenten voor zoover de belasting betrekking heeft op een boekjaar, dat met of in een der jaren 1935, 1936 of 1937 is aangevangen.
- e) Verhoogd krachtens de wet van 8 December 1933 (*Staatsblad* n°. 663) met 55 opcenten op de aanslagen in de vermogensbelasting, over de belastingjaren loopende van 1 Mei 1934 t/m 30 April 1939, en eveneens door de wet van 14 December 1933 (*Staatsblad* n°. 691). Bij de wet van 4 Maart 1935 (*Staatsblad* n°. 70) worden bovenbedoelde 55 opcenten geheven tot en met 30 April 1935, terwijl over de belastingjaren loopende van 1 Mei 1935 t/m 30 April 1939 worden geheven 75 opcenten.
- f) Deze belasting wordt niet meer geheven ten bate van het Leeningfonds 1914 (wet van 14 December 1933, *Staatsblad* n°. 691), maar ten bate van de Rijksmiddelen en wel tot 1 Mei 1939 (wet van 8 December 1933, *Staatsblad* n°. 663).
- g) Geheven krachtens de wet van 5 October 1934 (*Staatsblad* n°. 528) tot 1 Januari 1939. Voor wat betreft de belastingjaren 1936 e. v. moge nog worden verwezen naar de wet van 1 Augustus 1936 (*Staatsblad* n°. 401), tot wijziging van de beperking van den schuldenaftrek voor de belasting van de doode hand.
- h) De opbrengst over 1933 betreft f 55 994 044,41 hoofdsom en f 9 439 312,87 aan opcenten geheven krachtens de wet van 24 December 1932 (*Staatsblad* n°. 634). Deze 20 opcenten aanvankelijk geheven tot 1 Januari 1934 worden bij de wet van 8 December 1933 (*Staatsblad* n°. 663) verlaagd tot 1 Juli 1934. Verder worden geheven 10 opcenten van 1 Januari 1934 tot 1 Januari 1939 (wet van 8 December 1933, *Staatsblad* n°. 663).
- i) Verhoogd met de 80 opcenten krachtens de wet van 8 December 1933 (*Staatsblad* n°. 663). Voornoemde 80 opcenten zijn bij de wet van 13 September 1935 (*Staatsblad* n°. 548) verlaagd tot 20 opcenten.
- j) Verlaagd bij de wet van 7 Februari 1929 (*Staatsblad* n°. 37) en verhoogd bij de wet van 29 Januari 1931 (*Staatsblad* n°. 25). Krachtens de wet van 8 December 1933 (*Staatsblad* n°. 663) worden 10 opcenten geheven, tot 1 Januari 1939.
- k) De opbrengst over 1933 betreft f 10 267 668,90 hoofdsom en f 1 125 335,77 aan opcenten geheven krachtens de wet van 24 December 1932 (*Staatsblad* n°. 634). Deze 15 opcenten worden geheven tot 1 Juli 1934 (wet van 8 December 1933, *Staatsblad* n°. 663).
- l) De accijs op tabak is verhoogd bij de wet van 29 December 1933 (*Staatsblad* n°. 769). Deze verhooging van accijs vervalt met 1 Januari 1939.
- m) Volgens art. 39 der wet van 30 December 1926 (*Staatsblad* n°. 464) behoort 30 pct. van de opbrengst der rijwielenbelasting over 1926, 60 pct. van die opbrengst over 1927 en 90 pct. van die over 1928 tot de inkomsten van het Wegenfonds. De opbrengst over de volgende jaren is geheel voor het Wegenfonds e. q. Verkeersfonds bestemd.
- n) Krachtens de wet van 8 December 1933 (*Staatsblad* n°. 663) worden geheven 80 opcenten op de zegelrechten van aandelen in buitenlandsche maatschappijen en 100 opcenten op de zegelrechten van andere buitenlandsche stukken voor zoover die zegelrechten verschuldigd worden in het tijdvak van 1 Januari 1934 t/m 31 December 1938. Deze opcentenheffing is in zooverre gewijzigd, dat van 1 Juli 1937 t/m 31 December 1938 op de zegelrechten van alle buitenland-sche effecten 80 opcenten worden geheven. (Wet van 22 April 1937 (*Staatsblad* n°. 405), tot wijziging van de Zegelwet 1917.) Bij de wet van 13 September 1935 (*Staatsblad* n°. 549), gewijzigd bij de wet van 22 April 1937 (*Staatsblad* n°. 405) is het zegelrecht van sommige pandbrieven verlaagd tot 1 Januari 1939. Ingevolge de wetten van 20 December 1935 (*Staatsblad* n°. 725) en 28 December 1936 (*Staatsblad* n°. 407) worden geheven 20 opcenten tot 1939. Voor wat betreft de belastingjaren 1937 e. v. moge nog worden verwezen naar de wetten van 25 Januari 1937 (*Staatsblad* n°. 440) en 31 Mei 1937 (*Staatsblad* n°. 205).
- o) Verhoogd met 20 opcenten krachtens de wetten van 20 December 1935 (*Staatsblad* n°. 725) en 28 December 1936 (*Staatsblad* n°. 407) tot 1939.

- p) Verlaagd ingevolge de wet van 28 December 1926 (*Staatsblad* n°. 429) welke in werking treedt op 1 Januari 1927 en eerst na September 1927 haar invloed doet gevoelen in verband met de wijze van invordering van dit middel. Verhoogd met 20 opcenten krachtens de wetten van 20 December 1935 (*Staatsblad* n°. 725) en 28 December 1936 (*Staatsblad* n°. 407) tot 1939. Voor wat betreft den dienst 1937 e. v. moge nog worden verwezen naar de wetten van 10 December 1936 (*Staatsblad* n°. 405) en 21 December 1936 (*Staatsblad* n°. 406).
- q) De invoerrechten naar de waarde, welke worden geheven krachtens de Tariefwet 1924 (*Staatsblad* n°. 568), laatstelijk gewijzigd bij de wet van 29 Januari 1931 (*Staatsblad* n°. 25), worden met ingang van 1 Januari 1932 verhoogd krachtens de wet van 19 December 1931 (*Staatsblad* n°. 530). Tot versterking der invoerrechten wordt eveneens met ingang van 1 Januari 1932 een bijzonder invoerrecht op benzine geheven (Wet van 19 December 1931, *Staatsblad* n°. 527). De opbrengst over 1933 betreft f 79 781 825,80 hoofdsom en f 16 026 453,92 aan opcenten geheven krachtens de wet van 24 December 1932 (*Staatsblad* n°. 634). Betreffende den dienst 1934 moge worden verwezen naar de wetten van 8 December 1933 (*Staatsblad* n°. 664), 14 December 1933 (*Staatsblad* n°. 691) en 17 Mei 1934 (*Staatsblad* n°. 260). Deze laatste wet is gewijzigd bij de wet van 31 December 1936 (*Staatsblad* n°. 408). Voor wat betreft de diensten 1935, 1936 en 1937 moge worden verwezen naar de wet van 28 Juni 1935 (*Staatsblad* n°. 381 — Tariefwet 1934) en de wet van 5 Juni 1936 (*Staatsblad* n°. 400).
- r) Geheven krachtens de wet van 25 October 1933 (*Staatsblad* n°. 546), gewijzigd bij de wetten van 29 December 1933 (*Staatsbladen* nos. 766 en 769) tot 1 Januari 1939. De Omzetbelastingwet 1933 is herzien bij wet van 23 Augustus 1938 (*Staatsblad* n°. 407) en de werking der bepalingen verlengd tot 1 Januari 1944.
- s) Met ingang van 1 Augustus 1932 wordt ook statistiekrecht bij in- en uitvoer op postpakketten geheven (wet van 27 Juli 1931, *Staatsblad* n°. 325).
- t) Geheven krachtens de wet van 29 December 1933 (*Staatsblad* n°. 780), tot 1 Januari 1939.
- u) Krachtens Koninklijk Besluit van 18 October 1935 (*Staatsblad* n°. 612) zijn op grond van de wet van 10 October 1935 (*Staatsblad* n°. 601) de loodsgelden met ingang van 1 November 1935 verlaagd. Voor wat betreft den dienst 1937 moge worden verwezen naar het Koninklijk Besluit d.d. 15 December 1936 (*Staatsblad* n°. 587).

